

Nemunas

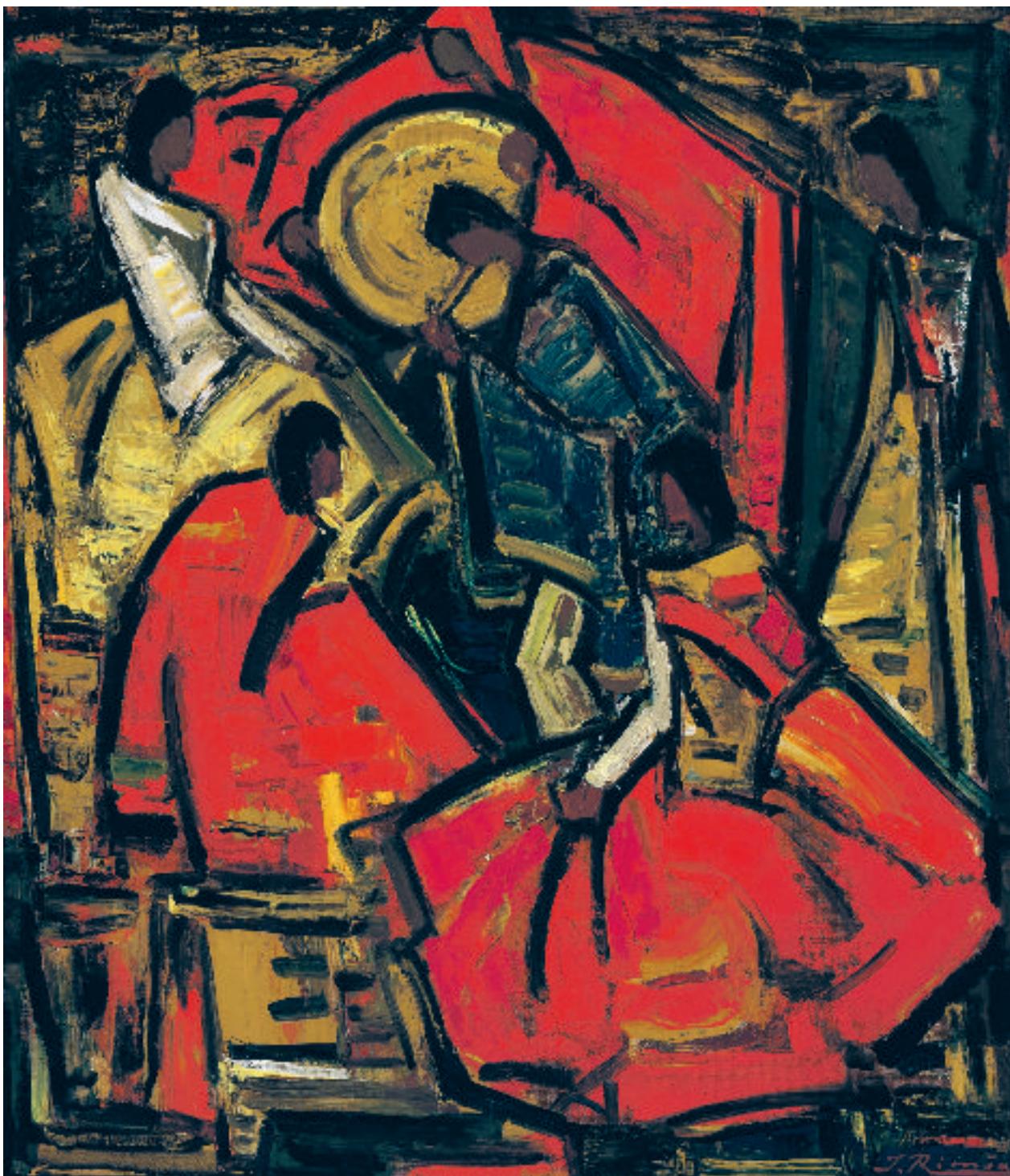
Nr. 13
(862)

2013 m.
balandžio 4-10 d.

Kaina 3,00 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

„Aimaru koncertas“. 1965 m.

Nuo Alaušo iki Ramiojo vandenyno

20 p.

9 770 134 314 014

Kukučio kregždės giesmė

*Pavasari,
ar ir tau – ne pavasaris,
ar ir tau ne gražu,
kai gražu,
kai pavasaris?*

*Kaip gražu, kaip gražu,
kai gražu,
net negražiems
kaip gražu,
kai pavasaris,
kai atitirpsta saulė
languos!*

*Kaip gražu būti žole
arba dūmu
virš savo tėvynės,
net numirusiems
kaip gražu
žemėj!*

*Kaip gražu tau, pavasari,
kai pavasaris,
kai gražu,
kai į laukus su padargais
po ilgo žiemos ištremimo
grįžta visa Lietuva!*

Marcelijus MARTINAITIS

Ričardo ŠILEIKOS iliustracija

Kur pasuks Kaunas?

Tik praėjus snieguotoms šv. Velykoms, „Nemuno“ svetainėje mes, trys filologijos studentės, atliekančios savaitraštyje praktiką, kalbamės su jaunuoju politiku, Kauno miesto savivaldybės tarybos nariu Povilu MAČIULIU. Apie Kauno kultūrinį gyvenimą, mažas ir dideles problemas, apie ką tik praėjusį velykinį renginį. Kokią kryptį rinktis miestui siūlo mūsų pašnekovas?

– Pirmą balandžio dieną vyko jau antrus metus organizuojamas vaikams skirtas velykinis renginys „Pavasario aleja“. Pasidalykite šventės įspūdžiai.

– Mūsų tikslas – vaikams surengti kiek įmanoma linksmesnę šventę po atviru dangumi. Siekiame neuzsidaryti mažose erdvėse, panaudoti miesto teikiamas galimybes: parkus, skverus, gatves. Šiemet renginį lydėjo netikėtas sniegas, bet mažiesiems jis nuotaikos nesugadino. Laisvės alėjoje buvo eksponuojami vaikų piešti margučiai, vyko klonų pasiodymas. Įrodėme, kad renginiai gali vykti net ir blogomis oro sąlygomis.

– Kokias idėjas, susijusias su Kauno kultūriniu gyvenimu, ketinate igyvendinti ateityje?

– Planuojame irengti kultūrinę rezidenciją Kaune – joje galėtų kurti įvairių šalių menininkai. Apie tokią rezidenciją jau seniai kalba šokio teatras „Au-

ra“, Dailininkų sąjunga, Kauno tekstilės bienalės organizatoriai. Labai džiaugiuosi, kad šią idėją paliko būtent jaunimas. Tikimės per metus jaunų žmonių iniciatyva igyvendinti savo lūkesčius.

– Ar sunku kelią tenka nueiti siekiant igyvendinti idėją?

– Jau antrus metus esu Kauno miesto savivaldybės tarybos narys, taigi visą virtuvę matau iš arti. Ne tik tarp jaunimo, bet kartais ir savivaldybėje trūksta elementaraus dėmesio ir pagarbos. Savivaldybės finansiniai ištekliai labai riboti, tad nėra galimių patenkinti kiekvienos įstaigos poreikių, bet, mano nuomone, savivaldybė šiuo metu nedirba taip, kaip turėtų. Norėtusi, kad ji būtų kaip kontaktų biuras. Yra daug panašiai maštancių žmonių, bet jeigu jie nesusėda prie vieno stalo, pasiekti rezultatą sunku. Svarbus savivaldybės tikslas turėtų būti tiek jaunimo, tiek kultūros srityje pabandyti

suburti žmones į vieną komandą suteikiant jiems galimybę bendrauti tarpusavyje. Pagrindinė problema, kad visi mes žiūrime savo kiemo. Reikėtų pamatyti, kas vyksta ir už tvoros.

– Jūs esate jaunasis politikas, pakalbėkime apie jaunų žmonių pasirinkimą, kur studijuoti. Mes mokomės Kaune ir esame tuo patenkintos. Tačiau neretai studentai teikia pirmenybę mokslams sostinėje. Kaip, jūsų nuomone, susigrąžinti Kaunui tradicinių studentų miesto vardą?

– Kad ir kaip ten būtų, tiek kauniečiai, tiek miesto svečiai jaučia, jog Kaunas dabar išgyvena ne pačius geriausius metus. Kažkas ne taip: mano nuomone, mūsų miestas pametė pagrindinį kelią. Tiksliau – jo dar nenutėsė, nerado. Viskas vyksta chaotiškai, nematyti pažangos ir vientisuom žvelgiant į miesto perspektyvą. Mes bandome pritempti miestą prie krepšinio, kultūros sostinės, studentų miesto. Blaškomės, tampome jį į visas puses, nesuskoncentruojame vienoje erdvėje. Viso to kaina – mieste niekas nesikeičia. Reikėtų pasirinkti vieną kryptį. Taigi studentai vyksta mokyties į kitus miestus, nes Kaune pasigendama dialogo tarp akademinių bendruomenės, vėlgi – kiekvienas žiūri savo kiemo. Studentas nestudijuos Kaune, jeigu nematys perspektyvos. Kol miestas neturės aiškios krypties, nesuteiks užtikrintumo, jaunas žmogus rinksis sostinę.

– Pernai, minint 150-ąsias Maironio sukakties metines, inicijavote Maironio fondo įkūrimą. Ar jis vis dar tėsiai savo veiklą?

– Taip, pradėjome nuo nedidelių renginių, jų buvo surengta kelios dešimtys. Tolesni planai labai dideli. Tikimės, ateityje pavyks gauti finansavimą dokumentiniam vaidybiniam filmui apie Maironį, testi poetų garbei skirtus renginius. Be to, viliamės, kad kada nors galėsime Kaunui pristatyti Maironio festivalį.

– Nemažai kalbėjome apie laikinąjį sostinę. Ko palinkėtumėt šiam miestui ir jo žmonėms?

– Optimizmo – tai geriausias vaistas. Kiekvienas mūsų dalij savo gyvenimo turėtų skirti savo miestui.

– Dėkojame už pokalbi.

**Kalbėjosi Raimonda ANDRIULIONYTĖ,
Gabija BLOCHINA, Aistė JUDICKYTĖ**

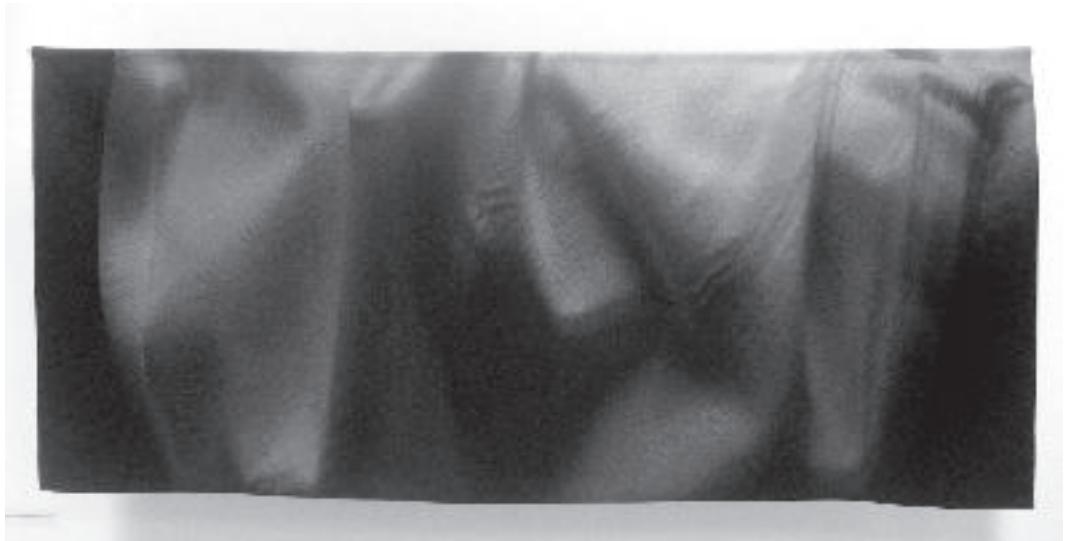
Gintaro ČESONIO nuotrauka

4 Vyksmas

Gabrielė DAMBRAUSKAITĖ

Judantys ir sustingę audiniai

„Vystyklas“. 2013.

Kovo 26 d. VDU menų galerija „101“ visus pakvietė į tekstilininkės Monikos Žaltauskaitės-Grašienės parodą „**Judantis audeklas**“. Šiuolaikinė tekstile galeryjoje pasirodo labai retai – prieš tai gal vos vieną kartą, nors Kaunas, garsėjantis tekstilės bienalėmis, jau tapęs tikru šios meno srities centru Lietuvoje. Gal menininkai „taupo“ savo darbus šiam įvykiui, todėl retai pasirodo kitose vietose.

Tačiau pradžiai – apie parodos kontekstą. M. Žaltauskaitės-Grašienės audeklai eksponuoojami pagrindinėje galerijos salėje, bet kol iki jos ateinate, galite pastebėti dar vieną menotyrininkės Vaidos Markevičiūtės ir architekto Simo Kazlausko parodą „Tu(s)čia“, esančią koridoriuje. Tai paroda-eksperimentas. Analizuodami senuosius Kauno žemėlapius, tyrinėdami įvairias nuorodas ir papildomą informaciją, autorai ēmė juos margininti keistais piešimais, kaip jie patys įvardija, „pasamonės kuriamais vaizdiniais“. „Tuščia“ visai lengvai virssta „tu čia“ – išmeti vieną raidele, ir tuščioje vietoje kažkas atsiranda. Autorių teigimu, „sukoncentravus dėmesį į turimą žemėlapio vaizdinį, subjektas į jį įsitraukia, tad tampa jo dalimi, t. y. „tu čia“. Pamatytu žemėlapiuose ką nors netikėto, net visai nelauktai atrasti save gali kiekvienas, kuris išmoks jaunuju menininkų pasiūlytas žaidimo taisykles.“

O dabar apie judančius audeklus. Tiesa, jie juda labiau mūsų sąmonėje, nes iš esmės tai mes artejame ir vėl tolstame nuo jų (vėliau paaikškės, kodėl taip parodoje turėtume elgtis). Kartais jie jau sustingę skulptūros drapiruotės klostėse, tačiau vis dėlto juda mūsų vaizduotėje.

Konceptualumas, estetika, aukštostios technologijos, senasis paveldas bei tekstilės technikos susilieja į vieną visumą ir sudaro kiek netikėtą sintezę. Pasak tekstilininkės, kuriant šiuos darbus svarbi ne tik vaizdo transformacija, bet ir audeklo fizinių savybės: paviršius, struktūra, naujujų techninių ypatumų naudojimas, „tai tarsi eksperimentinė laboratorija, kurioje susijungia meniniai, technologiniai, fiziniai bandymai, skatinantys naujas idėjas.“

Todėl menotyrininkė Virginija Vitkienė šiek tiek apibūdino senos žakardo technikos ir jos raiškos šiuolaikiniame mene sasajas, kurias atrado ir ištobulino tekstilininkė: „Aukštųjų technologijų žakardo kūrinių, ypač didelių formatų, vis dažniau eksponuoojami svarbiausiose parodų salėse ir neretai laimi reikšmingų prizų. Tai yra tikras tekstilės šuolis, kurį parodoje pademonstravo ir Monika. Šiuose kūriniuose audinys perdirbtas daugybė kartų, perėjęs ne vieną etapą – tai tam tikra reprodukcija. Menininkė sukurė kompiuterio failus iš fotografijos, vaizduojančios skulptūros draperiją. Vadinas, tikrasis audinys, tekstilė, apranga virto skulptūra, akmeniu, vėliau fotografija, o per tai – vėl realia tekstile, tačiau visiškai pakeitus savo formas, perėjusia į kitą būvę. Jame viskas išdidinta, todėl įgavo fantastinių, net fantasmagoriškų nuotaikų. Kituose darbuose autorė žaidžia optimius žaidimus mūsų rega.“

Žakardinių audinių turi itin sudėtingą austinių raštą. Stakles jų gamybai dar XIX a. pradžioje išrado prancūzas Josephas Marie Jacquardas. Tiesą sakant, žinių apie šią tekstilės techniką ne tiek jau daug, bet ji ilgainiui tapo vizitine M. Žaltauskaitė-

Grašienės kortele. Kiekvienais metais išvystame naujų, konceptualių jos darbų, kurie atskleidžia meninio kompiuteriuoto audimo profesionalumą.

„Šiuolaikinė žakardo technologija ne tokia prasta, kad užtektų nuotrauką įdėti į kompiuterį, o jis ramiai išaustų tekstile kūrinių. Programuojant audinius tenka atidžiai sekti ataudų ir metmenų sistemą, kurią nesunkiai pastebėsite iš arčiau apliūrėjė kūrinius. Net ir viename audinyje šios sistemos skiriasi, susikeitus, susikryžiavus siūlams išgaunamos faktūros, kinta atspalviai skirtingoje audinio pusėse. Žodžiu, menininkui prireikia ne tik kūrybinės intuicijos, bet ir inžinerinio mastymo. Monika jau daug metų dirba šia technika. Pernykštėje tekstile bienalėje kartu su Rasa Andriušytė-Žukiene ji dalyvavo projekte „Dar kartąistorija“ ir pateikė žakardo kolekciją pagal įvairių menininkų kūrinius. Tai buvo bene profesionaliausiai atlirkė žakardo kūrinių šiuolaikine forma. Turime tikrai unikalą menininkę“, – mintinis dalijosi V. Vitkienė.

Autorė teigė, jog ši paroda, kaip ir visi kiti darbai, atsirado iš nuolatinio stebėjimo, kaip mūsų gyvenime dalyvauja, mus lydi audiniai – nuo pat ankstyvos kūdikystės iki ikapių. Žmogaus ir tekstilės ryšys labai svarbus ir prasmingas, nors kartu kasdienis ir įprastas.

„Idėja gimė dar tuo metu, kai lankiausi Kauno klinikų Akušerijos skyriuje. Tuomet dirbau kitus darbus, tačiau tema prasitesė iki šios parodos. Eksponuoju du darbus, vaizduojančius vystyklos, kurie paliečia vos tik į pasaulį įžengusį kūdikį. Mažylis ne tik praregi, ima kvėpuoti, bet ir liečia, tarp visų kitų dalykų – ir jis apgaubusį audinį. Plė-

Daiva PO

Kosmogono regula, arba provaizdžio paprastumas

Konstatuojanti autentiškumo atvirybę ar *polycentrinė pasaulio sukūrimo vizija?*

Kūrėjo Algirdo Šakalo paveikslų biomorfinių motyvų

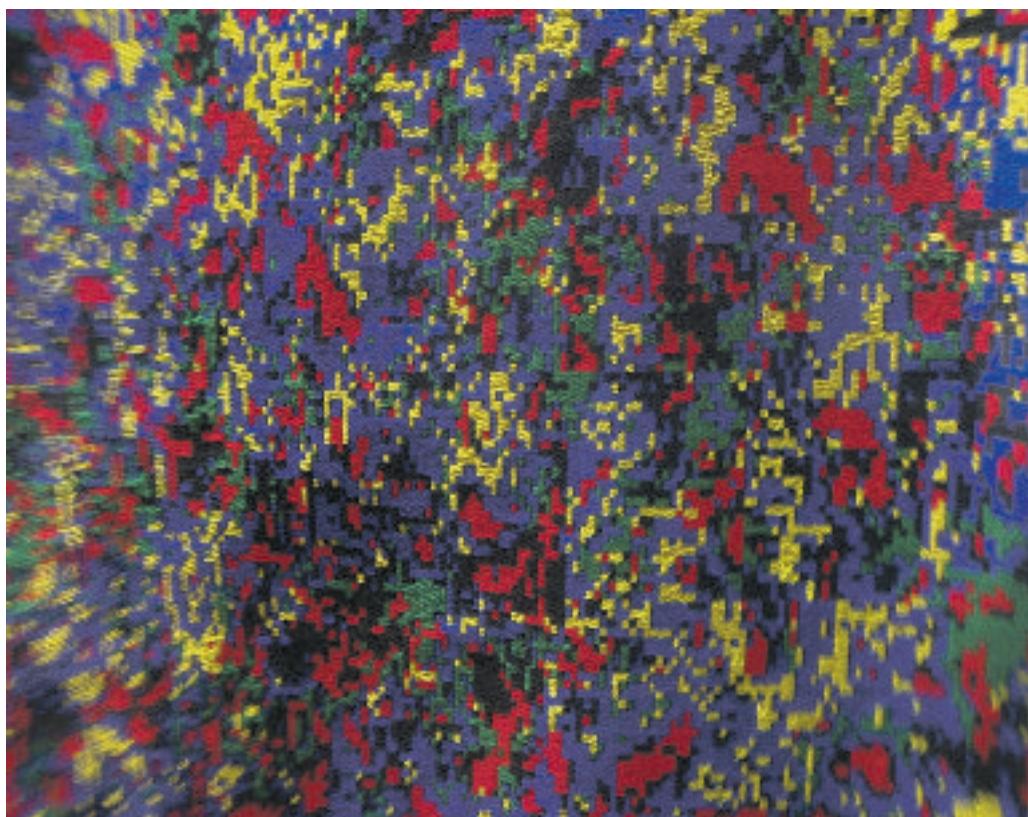
Išardinėtas širdrutiliai lustų kamuoliukais be galblys pluoštelis paviršiuje virš šventmedžio žydi, negražinamoji atranka mėlynuojančiu karoliu-

kų eilių teorijoje dalgias vandens plokštėles virpinia, dalo, pirmapradžių i kiaušinio formą susuka, akakely tobula choreografija karčiapienio ankštinis apibrékšta skritulį, ménulių virtinės beldžia vejalandėmis, mėlynomis plukėmis taškena, atskrenkščia sfera – išorėje mėnesiai, viduje – dievulės geltonos rodyklės...

Norint suvokti ar bent šiek tiek priartėti prie tapytojo kauniečio Algirdo Šakalo kūrybos mis>tagogijos, laiko funkcijos atvirkštystės kraštutinio

relativizmo fenomeno, verta nuo savęs paslėpti visus žinomas (post)modernaus pasaulio artefaktus už savo, kaip suvokėjo, ribos, išliekant laukimo ramybės tyloje, arba mestelti save už šiai dieinai bet kokios žinomas koegzistuojančios meninės kalbos į pranokstančių esinių dieviškąją visumos sukūrimo liekaną ritualinėje meditatatyvios pajautos praktikoje. Pats atsakymų regėjimuose ieškojimas žvelgiant į A. Šakalo paveikslus yra gilus ir paslaptingas (pa)samonės aktas. Metafizinė, meistriškai netradiciniu paprastumu išreikšta sim-

„Pikselių kilimo“ fragmentas.

„Penelopės drapana“. 2013.

tojant audeklo svarbos mūsų gyvenime temą, atsirado ir kiti kūriniai“, – pasakojo M. Žaltauskaitė-Grašienė.

„Vystykli“ yra mažieji parodos darbai, tačiau čia rodomi dar du didelių formatų audeklai, kurie galerijos salę pritemdo, apgaubia ir dalija į netiketas mažesnes erdves. „Penelopės drapana“ pirmiausia pasitinka visus ižengusiuosius pro duris ir tarsi apgobia savo aura, atkeliaujančia dar iš antikos laikų. Tekstilininkė svečiavosi viename Irano muziejų, kuriamė aptiko antikinę Penelopės skulptūrą iš marmuro. Ji buvo be galvos, gal todėl taip sutelkė dėmesį į besidraikiančią draperiją. Tuomet menininkė ir kilo mintis ši „sustingus“ audinių vėl iš naujo atgaivinti, prikelti kitam gyvenimui. „Mano darbas gal atrodo kiek fragmentiškas, nes drapirodot labai išdidinta, tačiau mąstant apie Penelopės, mitologinės būtybės, nimfos, kaip šeimos sau-gotojos, globėjos, reikšmę, prasmės labai plečiasi. Jos kiek ironiškai kalba ir apie tam tikras „draperijas“ šeimoje, kai norint užsidaryti, apsaugoti savo erdvę jos paslaptys užtraukiamos užuolaidomis. Todėl sis kūrinys nėra tvirtai užtrauktas ant porė-

mio, o laisvai krenta kaip užuolaida, uždanga“, – pasleptas kūrinio prasmes atskleidė tekstilininkė.

Dar vienas didelio formato audeklas – „Pikselių kilimas“ – drikiasi beveik per visą galerijos sieną ir tiesiogiai siejasi su videodarbu, kalbančiu apie tą patį, tačiau kita menine forma. Net ir apie pikselius M. Žaltauskaitė-Grašienė galvojo viešėdama Irane, kurio muziejuose apžiūrėjo begales didelių senų rištinių kilimų (jų klasikinį formatą, dydį pritaikė ir savo kūrinui). Kaip senovėje rišėjos skaičiavo mazgelius viename centimetre, taip mes dabar skaičiuojame pikselius. Mūsų skaitmeninės technologijos labai aiškiai susijusios su skaičiais. Kai vaizdą šiek tiek transformuojame, priartiname, matome kvadratišius, artimus seniesiems raštams, kurie buvo dėliojami iš mažiausiu spalviniu taškeliai. Autorei buvo svarbios ir įdomios vaizdo transformacijos: žvelgiant iš labaj toli vaizdas tampa neryškus, šiek tiek virpantis, o jei iš itin arti – realus ornamentas irgi išsilieja, lieka tas pats mirgėjimas. Šie nuotoliai jungiami erdvėje ir tuo pačiu metu laike, todėl ir kalbama apie judančius audeklus. Net jei jis nejudą kinetiškai, savaime, mes patys galime prie jo artėti arba

tolti ir grožėtis kitimu. Videoprojekcija visa tai atlieka už žiūrovus, nes persiško kilimo raštai „apžiūrimi“ būtent autorei rūpimu būdu – realus ornamentas virsta abstrakcija.

Kai apžiūrinėsite audeklus, galerijoje jus sups ne tik nuo jų sklindanti šiluma, bet ir labai jaukūs, švelnūs garsai. Jie net trejopo pobūdžio: Irano muziejuje, apžiūrint kilimų ekspoziciją, girdéti pamaldų garsai, kurie vis atsikartoja lyg malda; kompiuterio pelės garsas, *fotošopo* programa artinant vaizdą ir pagaliau miegančio vaiko alsavimas. Visi šie trys garso sluoksniai autorei primena audimo procesą – nuolat atsikartojantį tarsi girdima malda, ji lydinti žmogaus kvėpavimą, kuris girdéti užsiimant gana ramia, meditatyvia veikla, ir pelės garsą, žyminti tekstilės sąsajas su naujausiomis technologijomis.

UAB „Audėjas“ padėjo M. Žaltauskaitė-Grašienei atlikti savo kūrinius, kompiuteris jai pasiūlé visas turimas programas, tačiau ypatingo minčių, jausmų ir rankų darbo intensyvumo nepakeis jokie mechaniniai stebuklai – jie gali tik darniai susilieti.

bolių geometrija savo autonomija ir momentiniu neatrakinimu šiek tiek glumina, trikdo, bet savo trauka net švyti.

Dauguma paveikslų turi centrinę konfigūraciją – autorui būdingos detalės yra tarsi sujungtos su tik jam žinomu skirtinių ženklu evoliucine pirmenybe, arba, kitu žodžiu, *idealybės serveriu*. Eklektiškas, užbaigtų linijų, aiškaus karkaso architektūros stilis išduoda menininko A. Šakalio, kaip profesionalaus diplомуoto keramiko, patirtį. Daugelyje darbų pasikartoantys veido-žiedo, veido-žvaigždžių spiečiaus, medžio-kosmologinio besiplečiančiojo statinio motyvai – užkoduoti objekto, kaip tinklinės sistemos, besiplečiantys sudėtingumai, diferenciacijos ir daugialinjinės evoliucijos. Visa tai veikia kaip nedaloma, ikonografiškai tikslai visuma, sauganti kūrybinę informaciją apie misterinio, egzistencinio tinklo struktūrą, alogines ženklu grupes, išskirtinai tik pačiam autorui pažiūmomis kodų persikeitim, persimainymo su tolumojo vartotojo, Kūrėjo valios dvasios paveikomis ir resursais.

Tapytojo A. Šakalio paveiksle gyvybės tvertis sudėliota ornamentiškai tiksliai: kiaušinis ant penkiapirštės paukščio kojelės, o Jame moteris su besišypsančiu žvėrimi prie šono – savyje sauganti būsimų duomenų masyvus tam tikru struktūrizuotu pavidalu, turtinanti būti, kaip save pačią nuolat kartojanti tebesišesiančioje amžinoje užklausoje binarinė dieviškoji / demoniškoji aliteracija. Sudėtinės normatyvaus pasaulio dalys, kaip vanduo, žiedas, paukštis, žvėris, žmogus, žvaigždės, evoliucionuojančios gyvybės formos, susietos vienos su kitomis laike, erdvėje pagal reikšmę ir priežastinių ryšių, yra ne tik savitransformacijos objektai, bet ir pranešimų srautai, ir situacijos pokyčiai. Visa suvokiama per būties, laikinos ar astronominės, būsenas, išskleistas evoliucinėje stebėjimo ekspozicijoje, Žemės (kiaušinio) permatomame mazgelyje, tarsi atkirstoje iš Pradžios nuo_traukoje kladžiojančio debesies, kurio viduje stebuklo skersmuo gerokai didesnis nei bet koks įmanomas nuotolis išorėje.

Dailininkas pralaužia paradigmės sistemas už-

darumą jos net neatverdamas ir skverbiasi į transcendentinę žmonijos prieglobscio disko sukūrimo pradžios gelmę per ieškomą esminio pirmavaizdžio struktūros formą, kuri galiausiai net gali būti pasmerktai dėl laiko ekspeditoriaus ipiešto paslapties nesuvokiamo mastelio dydžio, perteklinio neužmatomumo, tiesiog akyse mažeti, mažeti ir galutinai išnykti...

Paslaptis – tai tikslus pagal moterį esamybės lankstas, pasaulio švytuoklės brėžiama įmanomybės paraštė, veidas, tapytas rytdienos dažais, aristokratiškai tašytas žvaigždėmis poezijos dugnas, gausybė gyvenančių pradžių šviesokaitos sypsenos, žymincios šviesos kryptį mėlynomis seklosmis įkvėptos visatos, skaidriame lukšte valdoviškas trapus žmogaus pirštelių išpaudas, keistas nepažįstamas svečias:

*neužbaigiam
mes tokie panašūs*

6 Kūryba

Indrė SEKEVIČIENĖ

***

Kristupeliui

Miegi.
O iš Tavo sapnų
Kvepia avelėmis.
Ir avietėmis,
Tom miškinėm,
Nors pabūgai jas valgyti...
Dar neužauk –
Dar leisk su Tavim paskraidiyi,
Septynmyliais keliauti po pasakų klonius,
Džiaugtis kartu, kad tošinė valtis neskėsta
Ir plunksna padės jai įveikti giliausias platybes...
Dar leisk suškuoti Tau plaukus.
Kokį tūkstantį kartų.
Ir juoktis.
Ir suktis ištiesus rankas
Iki apsvaigimo...

***

Ištikimiausias sloguti,
Uodo sparneliais
Iskrisk man į delnus,
Saulėm spalvotom
Žvilgėk akyse –
Neužmerksiu prieš šviesą.
Apsiraizgyk apie pirštą mažiausią
Voratinklių gijom
Ir asiūkliškai garsiai paklausk,
Ką svajoju,
Bet neatimk...

Tilo nutilo aidai
Iš užmigusio tirpstančio miesto.
Balo nubalo delnai
Nuo plevenimo tavo sparnų...

***

Iš juodos nakties kepurės
Išardžiau spalvotą sapno siūlą.
Trumpą –
Net kojinės nenumegztum.
Kvepiantį klevais
Ir samanom,

Viržiai gal šiek tiek alsuojantį...
Iki skausmo švelnų,
Trapų nelyg stiklas...

Ką dabar su juo?
Pasidžiaugt, pasaugot?
Ar į atminimų aplanką
Kruopščiai įklijuoti?...

***
Nepirkau juoko –
Tektų aukoti
Vaikystės sapnus ir sagas
Iš jau pamiršto stalčiaus.
Tektų atkast viso kiemo lobynus,
Užrūdijusių kloodus papuryt.
Tektų kišenėse Tavo
Laikraščio skiautes išrausti
Su pažymėtais vardais
Ir veidais išpaišytais...
Viską sudėjus po sofa palaidot
Prie Miuhanzeno kojų
Batuotų kaip katino...
Net jei norėčiau,
Juoko nepirkčiau
Už saldainį „Karvute“
Iš močiutės spintelės,
Už skarelės taškuotos krašteli
Ar rožės raudonąj
Po vaikystės langais
Sužydėjusį vakarui...

***
Sausa žolė.
Tyla kalno viršūnėj.
Balto erelio sparnu
Aprašyta erdvė.
Klykia be garso ménulis
I apskritą uždarą langą.
Ir nieko daugiau.
Ir nieko giliau.
Mazgosi mintys,
Ramybės jausmų
Nesuvokiančios.
Vaikiškom lūpom
Avietinę vatą laižau.
Cukraus krisleliai suspindi

saldumo pašvaistėmis.
Ir nieko daugiau.
Ir nieko giliau...

***

In Memoriam

Jau niekas nebesodina gėlių
Po balkonu, šalia pakrypusios obelelės.
Jau niekas...
Mažučiukei močiutei dideliais akiniais ir
pilka prijuoste
Reikėjo išeiti...
Ir nebebara jos sūnus
Nuolat
Už viską
Garsiai.
Ėmė ir nutilo pasaulis ten, kitapus langų,
Kurie viliodavo balandžius ir kvepėjo bijūnų
raudoniais...

Dalius BALTRANAS

***

*Europos šiaurės ryta.
Atokus užkampis.
Kuklių kalvų draugijos.
Kaimenės laukinių miškų.
Šimtamečiai miesteliai,
Nesugebantys nugalėti vaikystės,
Garsūs gigantiškomis bažnyčiomis –
Didesnėmis nei žmonių tikėjimas,
Bokštų patrankomis šaunančiomis
Tiesiai į Saulę.*

*Kažkur bibliotekų mažuose kambariuose
Būriuojas pulkelis poetų.
Gražiaveidžiai narcizai.
Tarp savęs kalbasi
Naiviomis širdimis,
Kuždėdami – lyg slapčiausią žinią,
Nuleistą iš Dangaus pašvestiesiems –
Kad Europos šiaurės rytuose,*

*Atokiamė užkampyje,
Tarp kalvų ir laukinių miškų,
Suvaikėjusių miestelių pašonėje,
Iš Islandijos vulcano
Atgintų pelenu,
Iškritusių į pavasarines aikštės ir
Ant vėjų glamonėms
Išlaisvintų žmonių galvų,
Pražys –
It Sirijaus trilypė žvaigždė –
Purpurinė Kairo rožė...*

*Sunku patikėti, kad tai – tik
Kasdieninė poezija.
Neišsipildančios pranašystės.
Butaforiniai nuobodžių kambarių ornamentai
Atokiamė užkampyje,
Europos šiaurės rytuose.*

***

*Miestas.
Vargana Cafe de Paris.
Nutriušę šviestuvai, riebaluoti stalai.
Nudriskusių fotelių guoliai.
Viešpatauja apgailėtinas bydermajeris
Dvidešimt pirmojo amžiaus pradžioje
Mieste,
Varganoje Cafe de Paris.
Kartkartėm čia –
Kartu su pastogiu balandžiais –
Atskrenda būrys filosofų,
Pasiklydusių proto labirintuose,
Klaidžiojančių Narcizo bosketuose,
Parimusiu po nutriušusiai toršerais,
Prie riebaluotų stalų,
Išisupus į fotelių guolius,
Gurkšnojant miežinį alų,
Laižant išgalvotą Farnese vyną
Mieste,
Varganoje Cafe de Paris.*

*Tavo namai.
Už langų
Balose klaidžioja Pavasario vėjai,
Kraujuoja nugenėtas obelų sodas.
Tik tavo kambariuose
Pasislėpęs už storų aksominių užuolaidų,
Prigludęs ant šilkinės kušetės
Drybso pernykštis Ruduo –
It madam Rekamjé –
Katės poza
Rymo priešais tave,
Smilkstant indiškai rožei,
Tarsi laukdamas –
Kol atsineši drobę, molbertą,
Aliejumi jamžinsi
Jo pernykštį dionizišką žavesį...*

***

*Pabudau. Pasitiko ledinis rudenio rytas,
Lyg skambanti krištolo taurė,
Kurion buvo įlieta subrendusio
Saulės ir vynuogių vyno,
Paslėpto po dangaus mėlyna staltiese.*

*Išėjau. Mana valtis yrési sraunios gatvės upė –
Žvelgiau į praslenkančius paveikslus langų,
Kurių drobėse sustingę sėdėjo moterys, vyrai,
Nugrimzdę į raudonas geldas kėdžių, priaugę visu
savo kūnu
Prie lipnių ryto stalų, nukrautų duona, mėsa,
nulaistytų
Pienu ir lietaus statinėmis kvepiančiu vynu.*

*Tylėjau. Yriausi atsargiai ir žiūréjau,
Kad valtis mana neužkliautų už greitomis
plaukiančių luotų,
Kur sėdėjo maži ir seni vaikai, žilos jaunos moterys,
Girtu rudeniu atsiduodantys vyrai,
Liūdni šunys ir akimis besišypsančios katės...*

*Sugrižau. Dangus žvelgė pritvinkęs pilkų debesų,
Saulė žengė pelkėtu skliautu sunkiai vilkdama kojas.
Po akimirkos žemę jau plakė tūkstančiai ledo krušų.
Neliūdėjau – mane linksmino, šildė brandus
Saulės ir vynuogių vynas –
Jo ryte prisipyliau į qsočius pabudęs
Iš rasa verkiančio kambario lango akių.*

Ričardo ŠILEIKOS iliustracija

8 Kūryba

Ieva RUDŽIANSKAITĖ

(Ne)liečiamas tekstas

Poetinis tekstas – gyvenimo mėgdžiotojas, autorius išgyvenimai ar paprasčiausias apsimetėlis? Kuo šis tekstas skiriasi nuo mūsų kasdienybės, nuo emocinių patirčių, nuo laikrodžio tikslėjimo, kai norisi „paslinkti“ gyvenimo nuobodulį į priekį? Kas yra tas tekstas ir ar jis tikrai mums nori ką nors pranešti? Neretai autoriai, puoselėjantys poetinę formą, susiduria su reikalavimu paaiškinti ir pa(si)aiškinti, „kas už viso to slypi“. Kitais žodžiais tariant, iš jų reikalaujama, kad jie atskleistų savo „veidą“.

Tenka pripažinti, jog poezija – komplikuota raškos forma. Pirmiausia todėl, kad itin mažos apimties kūrinyje privalo „tilpti“ praktiškai neaprēpiamas prasminis krūvis. Vykdęs tekstas-eilėraštis smogia lyg žaibo blyksnis, vienu metu pažerdamas begales prasmį ir reikšmį. Būtent šias prasmes, kurios atskrieja visu savo grožiu ir ausis glosančiu skambesiui, norima iššifruoti, paaiškinti, demaskuoti. Tarsi eilėraštis būtų kaukė, už kurios slepiasi autorius. Nežinā, dėl kokių priežascių daugelį kamuoją noras atidengti autorius „veidą“, pamirštama, kad eilėraštis yra meno kūrinys, o ne kaukė, po kuria slepiasi „tiesa“.

Filosofas Emmanuelis Levinas, pasitelkdamas *Veido* metaforą, apibūdina etinį santykį tarp manęs ir *Kito*. Šis santykis kalbinis, nes kalba Levenui yra kreipinys ir Kitybės šauksmas bei svetimybės patyrimas: „Diskursas yra kažko absoliučiai svetimo patyrimas, grynas „pažinimas“ ar „patyrimas“, *nuostabos trauma*.¹ *Kito* patirtis kupina

įtampas: iš vienos pusės, *Kito* kitonišumas traukia savęs link, antra vertus, tai gąsdina nepažinumu, neprognozuojamumu. Kitybės atskleidimas manajam „aš“ bando iškieptyti, o kartais išbruki nepažįstamą patirtį. „Nuostabos trauma“ kaip tik ir išreiškia sių įtampas kupiną santykį tarp manęs ir *Kito*. Kalba padeda prisiliesti prie Kitybės, nes būtent per kalbą ji atskleidžia kaip kažkas atskirta nuo manojo „aš“. Vis dėlto Veidas nėra suredukuojamas iš tam tikrą temą, jis visuomet lieka neapčiuopiamas ir atskiras: „Atrodo, kad žodis, kuris imasi kito žmogaus kaip temos, aprépia jį. Tačiau jau šis žodis yra sakomas kitam žmogui, kuris, kaip pašnekovas, atsiduria už temos, kuri jį aprépia, ir neišvengiamai išnyra už to, kas pasakyta.“² Kitas, pokalbio dalyvis, visuomet sprunka nuo bet kokio kategorizavimo ir išlieka nepažinus, svetimas ir laisvas.

Kuo artima E. Levino etika poezijos (ne)liečiamybei? Atsakymo toli ieškoti nereikia: šiame kontekste tekstą galime pavadinti „Kitu“, kurį „aš“ galiu sužaloti, mėgindamas demaskuoti, iššifruoti, dekoduoti. Net jei iš tai nekreipiamā dėmesio, skaitytojas-interpretojas vis vien nerastas „tiesos“, kurią atskleidus iš dienos šviesą būtų ištemptas autorius „veidas“: jau, rodos, prasmė baimiama iššifruoti, o taukšt ir paaiškėja, kad ji slepia kita prasmę, ta kita – trečią. Būtų paprasta, jei tai būtų panašu į *matrioškas* ardymą. Bet nepanašu, nes jos meistras savo kūrybos vaisių visada suvoks kaip *matriošką* ir niekaip kitaip. Na, o pats

poetino teksto kūrėjas, žodžiu reikšmes „užklodamas“ tam tikrais prasminiais kodais, rašymo metu jau nebūna tuo, kuo buvo prieš sėsdamas už rašomojo stalo. Paprasčiau kalbant, „jis nėra tas, kas buvo vakar“. Vadinas, užbaigtą savo kūrinį pats autorius, tarkime, rytoj gali suvokti kitaip negu tuo metu, kai jis rašė. Anot prancūzų filosofo Gilles'io Deleuze'o, „ne kurti yra mąstyti, bet mąstyti tai – kurti“. Suprask: mąstymas ir kūrėjas iutraukiami iš nežabotų kūrybos procesą ir prasmį dauginimasi. G. Deleuze'as sako, jog prasmės paradoksas yra daugėjimas, kai kažkas, išreikšta vienu vardu, parodoma kitu vardu.⁴ Vadinas, mes negalime išreikšti prasmės ištariamu sakiniu, todėl kalbame kitu sakiniu, tačiau ir juo negalime

suskanauti svečiuodamasi Vilniuje, toliau su pasimėgavimu ragavai grįžusi Palangon. Ir nėra čia ko stebėtis, nes šio linksmo ūsuoto dėdulės kūriniai tapę mylimiausiais pretendavo visus septynis kartus (būtent jau tiek metų vaikai renka mėgstamiausią knygą), o nugalejo ne vieną ir ne du (taip, tris) – 2008 m. jaunieji skaitytojai geriausia knyga išsirinko „Sodininkų Florenciją“, o dar po metų nugalejo „Kiškis Morkus Didysis“. Oi, juk sakiau tris! Ar pameni knygelę, tau dovanotą naujų mokslo metų proga, kurios viršelyje miega katytė, o pro kambario langą matosi ménulis ir šalia jo skrendanti žuvis?

Taigi, turbūt jau supratai, kad šiais metais Lietuvos vaikai savo mylimiausia knyga išsirinko „*Sapnų Katyčę*“ (Vilnius: „Niekos rimto“, 2011). Galiu drąsiai spėti – ir tu savo balsą atidavei bū-

Mažoji etažė

Tomas DIRGĖLA

Laiškas jaunajai skaitytojai (I)

Sveika, Ema! Kadangi mūsų namuose siaučia mokslų virusas, kuriuo užsikrėtusieji turi rašyti balsiai rimpus baigiamuosius darbus, iš svečių užklysicsime dar negreitai, bet pažadu: dieną naktį ridensime marginus kiaušinius ir tikrinome, kurie stipresni – *vilnietiški* ar *palangietiški*. Būsiu gudrus ir vietoj tikro atsigabensių medinių – pergalė garantuota (tau, žinoma, to nesakysiu)! Na, o kol kas rašau šį laišką, viliuosi, kad perskaitysi, nes aš kaip visada apie... knygas. Taip taip, žinau, ką manai – „knygos per gimtadienius, knygos Kalėdų proga, lauktuviems taip pat knygos, o dar ir laiške jis apie tą patį...“

Puikiai žinai, kad kasmet vyksta Metų knygos rinkimai – dar ir pati pasakoja, kad dalį vienos ar kitos pamokos tavo mokytoja skiria rinkimuose dalyvaujančių knygelių ištraukoms skaityti ar

trumpai pažinčiai su jomis. Tačiau jeigu dėl kokių nors priežascių (pvz., dėl labai stiprių, pajūrių būdingų vėjų, nupūtusių knygas jūron, arba dėl per daug gero oro, kurio įkvėpusios knygos atgijo ir pasislėpė) su mokytoja jų aptarti negalėjote, neliūdėk – su šiuometinėmis pretendentėmis į Vaikų metų knygos sostą ir jų užėmusia karaliene supažindinsiu aš, tavo niekaip nesuaugantis pusbrolis...

Kai šią vasarą svečiavaisi sostinėje, per porą dienų supažindinai tave su keletu, atrodytu, vienodų knygelių – visos jos buvo kvadratinės, tokio pat dydžio, gausiai iliustruotos piešiniais, kurių nesumaišysi su kitų autorių darbais dėl savo originalumo, jaukumo ir skeleidžiamos šilumos; tokie patys buvo ir po viršeliais besilepantys tekstai, privertę ir pagalvoti, ir nusiypsioti ar net garsiai musijuokti. Taip, kalbu apie Kęstutį Kasparavičių! Jo knygas, kurių nespėjai

Ricardo ŠILEIKOS iliustracija

išsakyti prasmės ir taip iki begalybės. Pavyzdžiu, sakintys *n1* rodo į *n2*, kuris nurodo *n1*, kitaip tariant, *n2* turi paaikiinti *n1* prasmę, bet *n2* referuoja ir į *n3* ir t. t. Taip atsiveria begalinis prasmės regresas⁵. Poetinė forma, kaip niekas kita, savo maža apimtimi atskleidžia nesustabdomą prasmės plėtimasi.

Poetinių tekštų galime vadinti „apgaviku“, nes jis byloja tariamą pastovumą, visuomet sprukdamas nuo bet kokio noro „atidengti“ prasmę. Tai- gi tekstas išoriškai yra tas pats, bet kinta jo prasmės, kai jis „susitinka“ su skaitytoju. Teksto dinamika, nepastovumas, prasmų daugėjimas yra vyksmas, kuris rutuliojasi akistatoje su interpretatoriaus *skaitymo būdu* ir gyvenimo patirtimi.

tent už šią teksto ir iliustracijų harmoniją; už Katytę Piksę, gyvenančią „Sapnų šalyje“, kur viskas yra kitaip“, kur „viskas buvo tiesiog nuostabu. Ir niekas nežinojo, kas yra šešliai“ (p. 6).

Gali būti, kad ši mano laišką tau perskaitys koks vaikas ar *nevaikas*, rankose dar nespėjės palaikyti „Sapnų Katytę“, tad priminsiu knygėlės siužetą: Sapnų šalyje gyvena Katytė Piksė. Kartą, ant „svaininancios spalvos debesėlio“ skrisdama mokyklon, ji užmigo ir atsidūrė tikrojo pasaulio gyventojų sapnuose. Anotacijoje (tai toks nedidelis tekstelis knygos gale, trumpai supažindinant su jos turiniu) klausiamas: „Gal kažkur tarp žemės ir dangaus susitinka tie, kurie sapnuoja, ir tie, kurie sapnuojasi?...“ Toks susitikimas ir įvyko, bet prieš tai galime susipažinti su Sapnų Katytės Piksės gyvenimu Sapnų šalyje – kaip ir dera tokioje neįprastoje (na, suaugusiesiems) vietoje, „Sapnų šalyje ne reikėjo skubėti, nes niekur negalejai pavėluoti“, o ir „niekas ten per miegus nesapnuodavo“ (p. 6). Tod vieną rytą Pilksei kilo klausimas: „– Kodėl mes miegodami nesapnuojame? Juk, šiaip ar taip, gyvename Sapnų šalyje.“ Senelė nusiūpsysojusi atsakė: „Ir taip visos mūsų dienos kaip sarnas“ (p. 9).

Kaip ir kasdien, rytais senelė kepdavo bandėles, pro kaminą „išvingiuriuodavo kvapnūs dūmų kamuoliai. Rausvi, kvepiantys braškėmis, kai bandėlės būdavo įdarytos braškių uogiene, ir gelsvi – kai persikū džemu“ (p. 15). Piksė užšokdavo ant debesėlio ir keliaudavo mokyklon „pro Šnabždančius Mėlynlapius medžius, pro Baltąsias Dangaus leli-

Taip, interpretacija yra skaitymo būdas, bet ji nėra „tiesa“ ar paprasčiausias teksto šifravimas. Ji kinta kaip ir pats interpretuojamasis tekstas. Dėl to interpretacija yra begalinis suvokimo procesas, o poetinis tekstas parodo dvigubą at(si)skleidimo vyksmą: prasmė atveria save ir sykiu atskleidžia kitą prasmę. Prasmė glūdi kitoje prasmėje. Taigi beprasmiška klausti „ką autorius norėjo pasakyti?“, o mėginimas dekoduoti tekstą prilygsta „veido“ žalojimui.

Anot E. Levino, Kitybės, kuri mane mato savitai ir kitoniškai, žvilgsnyje galima išskaiti žodį „nežudyk“.. „Nežudyk“ E. Levino mąstymė atskleidžia manojo „as“ galimybę panaudoti jégą prieš Kitybę ir mano silpnumą, patiriamą per šios galimybės išsamonimimą: „Moralinė sąmonė pasitinka kitą žmogų. Pasipriesinimo mano galioms apreiskimas ne nugali jas kaip didesnė galia, bet kvestionuoja mano galių naivią teisę, garsujį mano, kaip gyvos būtybės, spontaniškumą. Moralė prasideda tuomet, kai laisvė, užuot pateisinusi pati save, jaučiasi esanti savavalisika ir žiauri.“⁷ Suvokimas, jog galiu nužudyti *Kitą*, kuris netgi nesugebės man pasipriesinti, ir tuo pat metu šios galimybės atmetimas bei jos gėdingumo pripažinimas leidžia suvokti savo galios praradimą prieš *Kito* bejėgiškumą. Negaliu žengti *Kito* link, nes tai reikštų prievartą. Tarp manės ir *Kito* yra distancija, kuri, kaip parodo E. Levinas, gali būti išreiškiama jungtukui „ir“⁸. Tačiau „ir“ ne sulieja, o veikiau jau parodo manojo „as“ ir *Kito* atskirumą, jo buvimą *Veidu* priešais mane.

Tekstas atveria savo „veidą“ skaitytojui, kuris gali į jį pasikésinti, bet gali būti ir „sugédintas“. Ar ne dėl šios priežasties kyla noras demaskuoti „plėšiamas“ prasmes lyg kaukę? Vis dėlto tekstas nėra taip lengvai pažeidžiamas: jis geba prisitaikyti ir tuo pat metu „pabėgti“ nuo savo šifruotojų, juos pergyventi. Teksto likimas – išlikti *pačiam sau*, o skaitovai-interpretatoriai tai – kūrybinio, dinaminio proceso dalyviai.

Šitame kontekste iš pirmo žvilgsnio keistai atrodo vienas poetinės formos išskirtinumo faktorių: ji skatina skaitytoją pasitiketi.

Pasitikėti prasmės grožiu, užliejančiu vienas po kito sklindančiais žodžiais, tarsi polifonija, kurioje garsai pindamiesi atveria daugiasluoksnį muzikinį paveikslą.

Tikėti, jog šis atskleidimas yra begalinis.

jas, virš Niūniuojančios ir užsigalvojusios upės, pro varpinę, kuri kas kartą skleidžiant pro šalį suskambindavo violetiniai žiedo formos varpeliais ir paskleidavo aplink jazminų aromatą“ (p. 16-17). Tačiau vieną rytą Sapnų Katytės kelionė debesėliu į mokyklą baigėsi kitaip, kai Piksė „patogiai iškiliaubė į purius jo patalus, o debesėlis vis kilo, sūpavo, svaigino, ir ji nejuociom užsmūdo“ (p. 23).

Tada ir įvyko dviejų pasaulių susitikimas – Sapnų Pasaulio, kuriame visada sapnuojama, ir tikrojo, kai sapnai aplanko užmigus. Sapnuojanti Piksė susitiko taip pat sapnuojančią Onutę, kurios pasaulyje katės vaikšto keturiomis, o keliaujama taip, kad būtų greičiau. Tačiau Sapnų Katytėi pasirodė keista, kaip jos giminaityems gali būti patogu vaikščioti į žemę remiantis visomis savo letenėlėmis, o ir kuriems galams reikia keliauti skubant: „– Keista... Mes keliaujame visai kitaip – kad būtų lėciau“ (p. 28). Iš tiesų – kodėl mes taip skubame – juk nieko neprarastum, jeigu iš mokyklos namo pėdintum pasivaikščiodama ir besidairydama į pavasarėjantį miestą, taip pat galėtų pradėti gyventi ir visi *suaugėliai*, nes daugelis jų elgiasi kaip Onutės pasaulio vairuotojas, ant kelio pamatės Piksę ir nusviedės ją atgal už tvoros: „– Ei, jūs ten už tvoros! Pasiimkite savo žaislus! (...) – Primėto visur žaislų, žmogus net pravažiuoti negali“ (p. 33).

Onutė, kaip ir tu, turi šunį Punšą (na, pas tave auga net du), sapne tapusį namų šeimininku, pasipuošusiu prijuoste ir kepančiu pyragą. Gal ir tu

Pasitikėjimas nėra priešprieša pagundai kūrinį išsifruoti, demaskuoti, veikiau – susitaikymas su tekstu ir prasmių gausėjimu. Ugdant šį pasitikėjimą neprošal prisiminti, ką apie prasmingų žodžių gilumą ir daugiasluoksnį kalba filosofas Ludwigas Wittgensteinas:

„Tačiau prasmingai išsakomi žodžiai turi ne tik paviršių, bet ir gilumos metmenį!“ Galų gale, kai jie ištariami prasmingai, juk įvyksta kažkas kita nei tuomet, kai jie tiesiog ištariami. Nesvarbu, kaip tai išreiskiu: ar sakau, kad pirmuoju atveju jie turi gylį; ar tai, kad juos tariant kažkas vyksta manyje, mano viduje; ar tai, kad jie turi tam tikrą atmosferą – visa tai galiausiai yra tas pats.⁹

Žodžiai turi tam tikrą poveikį. O kalba ir kalbėjimas grindžiami pasitikėjimu, esančiu pirmiau pažinimo. Savo vėlyvojoje kūryboje L. Wittgensteinas ypač akcentuoja, kad pažinimas nėra pirminis žmogaus suvokimo elementas, bet ugdymas ir ugdymas, mokantis tam tikrą *kalbos žaidimo* taisyklių: „Vaikas, norėčiau pasakyti, išmoksta taip ir taip reaguoti; ir kai jis dabar tai daro, jis dar nieko nežino. Žinojimas prasideda aukštesnėje pakopoje“.¹⁰ Tai- gi ir tekstas atveria mums savo „veidą“ dar prieš esant pažinimui. Pasitikėti – tai pripažinti nepažinimą to, kuris galbūt net nėra *Kitas*, o veikiau *Ne-pažintas*, bet *Pasirodantis*. Šiuo atveju negali į *Kitą* kreiptis „tu“ nei laikyti savo „as“ tasa.

Bet *kaip* interpretuoti poetinį tekstą, jei jis ne pažinus ir nepalięciamas? *Kaip* skaityti?

Nemiegink jo nei „pagauti“, nei pagauti.

¹ Levinas E. „Diskursas ir etika“. Gério kontūrai. 1989. P. 299.

² Ten pat. P. 310.

³ Deleuze G. Proust and Signs. Trans. by R. Howard. New York: George Braziller. 1972. P. 99.

⁴ Deleuze G. Difference and Repetition. Transl. by P. Patton. Columbia University Press. 1994. P. 155.

⁵ Deleuze G. Logic of sense. Transl. by M. Lester with Ch. Stivale. London: The Athlone Press. 1990. P. 29.

⁶ Levinas E. „Diskursas ir etika“. P. 313.

⁷ Ten pat. P. 309.

⁸ Ten pat. P. 306.

⁹ Vitgenšteinas L. „Filosofiniai tyrinėjimai“. Rinktiniai rašтай. Vert. R. Pavilionis Vilnius: Mintis. 1995. §594.

¹⁰ Wittgenstein L. Apie tikrumą. Vert. S. Pučiliauskaitė. Vilnius: Baltos lankos. 2009. §538.

sapnuose savo augintinius sutinki tokiu pavadalu, gal ir jie, paklausti, kodėl pusę trijų nakties lauke taip šviesu, atsakyti: „– Juk jeigu būna juodų dienų, tai kodėl negali pasitaikyti ir puikių, šviesių naktų?“ (p. 40). Stebėdamasi, kad jos šuo moka kalbėti, Onutė iš Punšo išgirdo: „Tai kad niekas manės nenori klausytis. Jūs kas vakarą spoksoje į tą savo televizorių ir jau seniai nesikalbate ne tik su manimi, bet ir tarpusavyje“ (p. 47). O gal ir taviškiai Mikis su Ričiu mielai su tavimi pasikalbėtų, jei tik, užuot žiūrėjusi televizorių, pabandytum juos prakalbinti? Pabandyk ir pranešk, kaip sekėsi, tikiu, kad prabils mūsų kalba!

Po įdomių pokalbių (visų čia neaprašiau – verčiau nepatingėk ir knygą perskaityk dar kartą) Katytę Piksę ir Onutę krito į patalus ir užsnūdo. Vie na jų rytą pradėjo nuo pokalbio su mama – abi pasidalijo išpūdziaisiai apie šios nakties lankymąsi Sapnų šalyje, o joje „ant balto pūkuoto debesėlio, skleidžiančio virš Šnabždančių Mėlynlapiai medžių ir aukštai iškilus varpinės, snaudė Katytę“ (p. 59), kurią prižadino aplink pasklidęs jazminų aromatas. Dabar Piksė jau žinojo, „kad kažkur tarp žemės ir dangaus susitinka tie, kurie sapnuoja, ir tie, kurie sapnuojasi. Jūs mintys susipina, pakyla aukštai virš debesų, pasigainioja viena kitą, pašėlioja ir, paraudusios iš susijaudinimo ir nuo rytmecio saulės, išsisirkiria. Iki kitos nakties“ (p. 60). Dabar žinai ir tu...

10 Kūryba

Lina GIRSKYTĖ

Prisijaukinti tylą

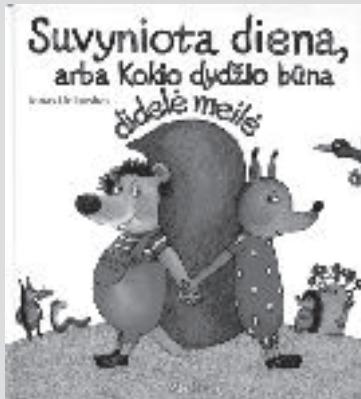
Už lango plaikstési skalbiniai. Pamišeliškas drobių vėlių šokis. Monotonika skardinių ritinėjimasis ir protarpiais – batų kaukšejimas. Paskutiniai grįžtantieji tiesiog lekia. Mano, kad su kiekvienu žingsniu eina vis greičiau. Kur kas greičiau nei va kar. Tačiau kojos pavargsta. Siūbuojantis vakaro ritmas leidžiasi į kūną. Galingesnis, nei tikėtasi.

Sustoti priverčia žvilgtelėjimas į laikrodį – tarsi netycia. Apima įsiūtis, norisi sudaužyti ciferblata. Akimirksnis, ir suprantī, kad nepadės. Bandai lygiai kvépuoti, lėtinti žingsnį. Jau norisi pulsuoti tuo pačiu ritmu kaip vakaras. Norisi, kad būtų lengviau. Skaudi tiesa – nurimti pavyksta tik siek tiek. Skubėjimas įaugęs į kraują. Net vakaras nepajėgus visiškai užsupti.

Tuo metu Lolita ramiai sédėjo supamojoje kėdėje. Kažkada ir ji skubėjo, lėkė uždusdama. Ir léktų, jeigu sveikata nebūtų sušlubavusi. Nepriešgyniavo moteris, sustojo ir atsidėjo rašymui. Atkakliai ugdytas gebėjimas pamažėle virto profesija. Akys lankstė trajektorija: popieriaus lapas-kompiuteris. Tada vėl iš pradžių. Tačiau maišeliai po akimis nekabėjo. Jos buvo tokios pat ryškios. Gundančios mėlynos akys. Ne tik jos kerėjo, bet ir valiūkiškos rudos garbanos.

Perduok savo draugams, kad K. Kasparavičiaus „Sapnų katytės“, kaip ir kitų šio autorius knygelių, siūlau neimti iš bibliotekos, bet, nepagaliūjus dalies savo sutaupyti pinigelių saldai niams, įsigytį ir turėti, kaip didelius nuotraukų ar paveikslų albumus turi suaugusieji, kurie juos atsi verčia pamaloninti akims ir pasidžiaugti sielai. Taip ir tu K. Kasparavičiaus knygeles, nors jau ir perskaitytas, gali atsiversti kaip meno kūrinių albumą, atidžiai apžiūrinėdama kiekvieną paveikslą, kiekvieną jo vis kitokį, bet kartu ir panašų, piešinį, kurio nerasi jokioje kitoje vaikams skirtoje knygelėje ar brangiausioje ir storiausioje knygoje suaugusiesiems.

Apie kitas knygas tau papasakosiu šiek tiek trumpiau, nes paskui dar nutiks taip, kad laiškas bus per ilgas ir netilps nei į voką, nei į pašto dėžutę ar laiškanės rankinę. Geriausia jaunųjų skaitytojų knyga galėjo tapti ir Jono Liniauskas „Suvyniota diena, arba Kokio dydžio būna didelė meilė“ (Vilnius: „Alma littera“, 2012) –

Žaismė paprastos aprangos fone. Tokios paprastos, kad kildavo klausimas, ar ji skiria paprasta nuo prasta. Juk ir krepšys „neaiškus“, ir batai keisti, ir kepurė, ir šalikas, ir... Visgi Lolita buvo labiau žavi nei keista.

– O jie vis eina. Et, vargšeliai. Vabalai minios! Dienomis vis labiau skuba. Vakarais vis labiau kenčia, nes dienomis skuba kaskart smarkiau. Ryte neva užmiršta tai, ką jautė vakare, ir sukas, sukas, sukas užburta karuselė, – tarė moteris gailiai ir tuo pat metu džiugesingai. Tada atsistojo, émė létai vaikščioti po namus. Jie kvėpėjo obuoliais ir cinamonu.

Tąryt, vos pabudusi, Lolita éjo į sodą. Obelys susodintos ratu palei namo tvorą. Medžių šakos plāčiai iškerojusios – sudarė tartum tinklą. Laisvai prasiskverbavo ir Saulė, ir vėjas, ir lietus, ir... tik aplinkinių žvilgsniai pasilikdavo kitoje tvoros pusėje.

Tądien ji rinko obuolius basa. Pakélusi vieną tarė:

– Jie visada imdavo didžiausius. Bitinukai mano, sakydavau, ir maži skanūs! Taip, atšaudavo jie, bet čia skanumo daugiau.

Sklandė prisiminimai. Su kiekvienu Lolitos įkvē-

pimu jie vis labiau artinosi. Akimirksnis, ir moteris stovėjo apimta transo. Ir būtų dar giliau į jį nirisi, jeigu ne paukštis. Taip, netikėtai anapus tvoros su krykštė paukštis. Moteris tarsi pabudinta pašoko. Iškart skubiai prikrovė dvi pilnas pintines ir grīžo vidun. Rūpestingai plovė vaisius, barstė cinamonu, tada šovė orkaitėn.

– Visą kalną obuolių prikepsi! Tokį kalną! – šūkčiojo. – Užuos rainosios mano bitelės. Užuos vai kai obuoliukus, atzivimbs ir kad ims ciulpti! – kva tojo, traukdama pirmuosius.

Po akimirkos Lolita jau dėliojo vaisius į pardavimui skirtą dėžę. Jų buvo prikrauti visi namų kam piai. Nusipirkdavo moteris batus ar sausainių, o dėžę būtinai išsaugodavo. Ne tik išsaugodavo – į krūvelę padėdavo. Lolita rūšiavo dėžes.

Iškepusi vaisius moteris svarstė, kaip elgtis. Likti iprastoje prekybos vietoje ar persikelti arčiau mugės šurmulio? Nusprendė nesiblaškyti. Prekiauti ten, kur visada. Kur žmonės žinojo ją ateisiant ir vos nubudę laukdavo. Laukdavo, kol gatvė prisipildys saldaus kvapo. Žinia, ne visi – tie, kurie nedirbo ar atostogavo. Dar tie, kurie ir skubėdami mokėdavo akimirksnį sustot. Tie, kurių batų kaukšėjimas va-

keturios istorijos apie bebiuką Bartą ir jo draugų nuotykius. Tai jau trečioji šio autorius knyga, pasakojanti apie Barto nuotykius. Kiek pamenu iš mūsų vaikiškai rimtų pasikalbėjimų apie tavo perskaitytas knygas, šios rankose dar nelaikei. Tad žinok, kad knygelės istorijos iliustruotos margais piešiniais, jų, didesnį ar mažesnių, rasi beveik kiekvienamė puslapyje, o ir tekstai tau pasirodys gana įdomūs, bet... kartais dingtelės, kad skaitai ne tau, greitai baigiančiai trečią klasę, o daug jaunesniems skirtą knygą, tad gali pasijausti nepatogiai ir atsidurti paties Barto vietoje: „Jis buvo didelis ir stiprus penkerių metų bebras ir vėl būti trimetis, o gal net pusantrų metukų Bartas nenorejo“ (p. 30).

Gal pameni savo knygutes, kuriose vietoj praleisto žodžio būdavo nupieštasis daiktas? Panašių vietų rasi ir čia. Be to, tokie sakiniai kaip „O pietūs mano augančiam organizmui yra labai reikalingi, nes naudingi.“ (p. 26), „Betgi dyvlyka riešutų yra daugiau negu vienas“ (p. 46), veikėjai bitutė Birutė ar ežiukas Petriukas ir kita pri vers tave pagalvoti, kad šiai knygai jau esi per didelė, bet vėl persigalvosi, kai išgirs jau minėtają bitutę sudūzgiant „Sommus plantarum“ (p. 21). O ką tai reiškia, autorius neatskleidžia – turbūt tai turėtų žinoti ir pats jaunasis skaitytojas, kuris dar nesupranta, kaip ką tik citavau, skirtumo tarp dylikos riešutų ir vieno. Taip pat nepanašu, kad tokiam skaitytojui skirti ir sudėtingesni sakiniai...

Nors knyga, kaip atrodo tavo dažnai klystančiam pusbroliui, neturi tikslaus adresato (galbūt aš klystu ir dabar!), joje gali rasti tikrai mielų vietelių: „Tik pasivaikščiodamas pasakai – koks gražus oras! Ir pagirtas oras gražiai iš susijaudि-

nimo parausta ir pasidaro grynesnis.“ (p. 27); pui kų patarimą, kad pykčio reikia atsikratyti vos jam atsiradus: „Nes ežiukas Petriukas yra kažkada sakės, kad pykčius reikia rauti kaip piktžoles, kol dar maži, nes jie greitai iškeropa ir tampa dideli ir dygūs kaip dagiai“ (p. 35) ir kitų.

P. S. Vietoje „emailo“ (p. 90), kuris, kaip rasaoma knygoje, atsirado prie „muilo“ prijungus „e“ (p. 90), geriau naudokis elektroniniu paštu!

Vieną knygą, dalyvavusią rinkimuose, parasiše lietuvių kalbos mokytoja, pasislėpusi po Vilnės Vėl slapyvardžiu, o savo knygai dovanojusi pavadinimą „Kaip mes išgarsėjome“ (Vilnius: „Metodika“, 2012). Pažvelgusi į viršelį,

kuriame pavaizduoti trys vaikai, apsigobę šiltomis striukėmis ir nešini kuprinėmis, rasi užuominą, kaipgi „mes išgarsėjome“, bet, deja, ne-

karaus netrikdydavo. Kurie vakarais ne(be)kentėdavo, žvilgtelėjė į laikrodį.

Lolita susiruošė. Tačiau, sukdamas paimti obuolių, émė ir sustojo. Žvilgsnis netyciai išmigo į kambario sieną. Ant jos kabėjo kelios Lolitos vaikų nuotraukos. Moteris prisiartino prie jų ir émė murmesti. Tarsi užkeikimus, tarsi burtažodžius. Galop garsas darėsi panašus į graudų žvimbimą.

– Jie mano mažuteliai mano... saldžius obuoliukus tarsi bitinukai... saldžius obuoliukus kapt ir kapt. Mano mažučiukai, jie... Jie atlekdavo, vos tik... Vos tik kvapas cinamono, vos tik kvapas obuoliu! O tada... Tada mes sode šokdavom ir šokdavom, ir šokdavom... Ir... Ir...

Mintis nutrūko. Lauke émė kristi pirmas sniegas.

Jau atrodė, kad Lolita liks namie. Vis délo susikaupe ir išvažiavo. Mašinos üžimas tarsi atskyré ja nuo išorinio pasaulio. Viskas, ką moteris užuodė, tebuvo cinamonas. Viskas, ką išskyrus kelia, ji matė, tebuvo vaizdlinys, kaip jos vaikai atbėga obuolių.

Pusvalandis. Tieki tetruko kelionė. Dabar liko laukti pirmųjų pirkėjų. Miestas tiesiog üzé. Ji vis laukė. Miestas dar labiau üzé. Ji vis laukė naujų pirkėjų. Tačiau atėjo vien tie, kurie ateidavo visada. Tie patys žmonės, tie patys veidai. Tarp jų – ir pagyvenusi moterėlė. Didžiulė skara ir lakiniai batai. Tigo kailio rankinė ir kuodas, panašesnis į lizdą nei į plaukus. Neaukšta ir putni. Pirkėja sukosi ir sukosi aplinkui obuoliukus, uostė juos. Atrodė, tuoj nutykš seilė ant kurio nors apvalainojo.

– Švieži obuolaičiai, švieži, matyt. Taip, taip, – snekėjo ji. – Kaip kaskart, – pridurė.

– Ar pirksite kuri? – paklausė Lolita, nors ir žinojo atsakymą.

– Nagi visai jūs kvailiojat. Žinot, kad pirkšiu, mieloji.

Moterėlė išsirinko obuolių, sumokėjo už jų. Jau éjo šalin, bet tada sustojo, apsišuko ir gržo. I vaisius nežiūrėjo, tik į par-

davęjā. Kilo vėjas, artinosi pūga.

– Vis perku ir nepaklausiu. Ilgai jais prekiaujat? – Kiek atmenat. – Vadinasi, tik po avarijos? – Taip, lyg būtų skirtumas! – Lolita pyktelėjo. – O jis yra, yra... Klausykit, mieloji, o jūs nenorit paméginti kriausiu ar kokių kitokiu vaisių pakepti, cukreliu pabarstyti?

– Aš kepu, kepiu ir kepsiu obuolius. Obuolius! – Mieloji, matau, nesuprantat. Aš tiesiai šviesiai paklausiu, gera? Ar jums neatrodo, kad jau gana meluoti sau? Juk bitinukai neparskras. Juk neparskras, mieloji.

Lolita prarado amą. Ją iš vėziu išmušė ne tik išgirsti žodžiai, bet ir vaizdas, kurį regėjo. Moterėlė virto paukščiu. Krankė kaip tasai rytinis ramybės trikytojas. Negana to, cukruotus ir dailius obuoliukus keitė supuvę. Daugelis jų judėjo, apniki kirminu.

Aplinkui jau siautė pūga. Lolita it pamisusi laksėti ieškodama vandens. Manė, kad dėl cukraus kirminu.

minai rangosi. Atrodė, užteks nuprausti, išvalyti taratum bitinukų dantukus. Aplinkui stovėjė žmonės dairėsi į šalis, nesuvokė, kas vyko. Lolita su kiekvienu sekunde niršo vis labiau – negavo vandens. Netikėtai moteris išgirdo vaiko balsą:

– Gi-gi ži-žinai, k-kad ne cu-cukrus čia-čia k-kaltas. Gi-gi ži-žinai, k-kad obuo-obuoliai sveiki. Balsas užtilo. Lolita sukosi ratais, ieškodama, kur gi tas mažylis. Aplinkui vaikų nebuvu.

– Nematėt? Nematėt vaiko? – klausinėjo aplinkinių, tačiau šie tik purtė galvas. Lolita sumišusi gržo prie prekystalio. Apžiūrėjo obuolius. Jie buvo švelniai raudoni ir visiškai sveiki. Tada žvilgtelėjo į žmones. Šie vis dar nesuvokė, kas ivyko. Putnioji moteriškė braukė ašarą. Neištvertė Lolita – sėdo į mašiną ir gržo namo. Per visą kelionę siautė pūga.

– Ir aš juos kepiau. Kepiau obuoliukus, kai išskrido, išskrido, užtilo, ir mes nebešokom daugiau. Ir aš nebešokau daugiau, nes šokti viena nemokėjau, o gal... O gal nenorėjau tiesiog, – šnekėjo Lolita, vėl sėdėdama fotely. Pūga po truputį rimo.

– Vi-viskas ge-gerai. T-t-taip bū-būna, – ji vėl išgirdo tą patį balsą. Šis ypačino ji.

– O maniau, kad... Kad Ten balsai pakinta, – atsiduso. – Mano bitinukai Ten ir niekad neatitzimbs, – pridūrė. Tada pažvelgė pro langą. Obelis apleidė jų lapai, o pūga nurimusi.

Lolita išėjo į lauką. Girgždėjo minamas sniegas, šaltis kandžiojo basas pėdas. Pavieniai išlindusiai lapai koteliai jas badė. Moteris nereagavo. Sustojo sodo vidury ir émė suktis ratu. Sunkiai ir nerangi, tačiau ji šoko. Ji pagaliau šoko!

Kažkur kaukšėjo batai, tačiau ne(be)priekaištavo – Lolita tąnakt išgirdo realybės balsą. Taip užgimė iš naujo, leidama numirti savo vaikams. Ji prisijaukino vienatvę. Prisijaukino tylą. Pro debesies kamputį šyptelėjo saulė. Žiemiška.

Ricardo ŠILEIKOS iliustracija

du į kokią kavinę, nevadink manęs šitaip!

Ar norėtum mokytojos, kuri nebe pirmą kartą „ima ir vidury pamokos suabejoja, ar tinkamų dalykų moko savo mokinius“ (p. 13); pyksta ant vienos mergaitės, kad ši Berlyno zoologijos sode matė lokiu, bet šalia esančiamie miškelyje néra mačiusi girtuoklių; ar mokinės akiavaidzoje verkia dėl aplėdėjusių laiptų, kuriais reikės lipti?

Pameniu, kaip kadaise šeštadienio rytais televizija rodydavo po keletą vaikams skirtų nuotykių filmų (nežinau, gal teberodo ir dabar?), kuriuose keletas draugų išsiruošdavo į žygį miški, kaip kelio namo ieškodavo kalbantys šunys ar nekalbanti, bet dėl to ne ką kvailesné Lesé. Tokio žanro filmui kuo puiuliausiai tiktu kitas apsakymas, kuriuo pavadinta ir pati knyga – „Kaip mes išgarsėjome“. Tavo mėgstamos tiek knygų, tiek ir filmų veikėjos dvynukės, čia pavadinės Živile ir Diena, su klasės naujoku Mykolu nusprendė nukeliauti į Labanoro giriai ir išsiaiškinčiai, ar Mykolas ir vienas, be savo senelio girininko pagalbos, moka nepasiklysti miške, kaip kad giriiasi. O kur dar meilė, kai viena sesutė pavydi Mykolo kitai (palauk, ar tik ne tavo klasėje vyksta kažkas panašaus?)...

Rasi ir siek tiek pažinties su Islandija, su mūsų gamtos ypatumais ir didžiąja Labanoro giria, apsilankysi Lietuvii kalbos institute (pameni, esu apie tokį pasakoje? Būtinu būtiniausiai patrašyk mokytojos, kad ir jus ten nusivežtū).

Pradžioje paminėjau tik du šios knygos kūrinius, o dabar skubu paaiškinti, kodėl – yra ir trečiasis, pavadintas „Broliu“, bet ar jis čia pakliuva ne per klaidą, nuspręsk pati: „Iš tiesų norėjau papasakoti visai ką kita, apie pasauli,

kurį negailestingai sunaikino melioracija ir laikas“ (p. 110), „Mažučių ratinių „Belarusu“ atsirado daug vėliau, o štieji traktoriai buvo viškiniai. Per karą tos pačios rusų gamyklas darė tankus“ (p. 123), „Bet kas gi tais kolūkių laikais važiavo iš miesto į kaimą?“ (p. 126) ir kita, kas tau, šiuolaikiniams vaikui, bus tikrai neįdomu. Ir nebūtinai tik vaikui. Ir šiuolaikiniams – taip pat nebūtinai.

Kaip jau sakiau, „Kaip mes išgarsėjome“ autorė yra didelė darbo patirtį turinti lietuvių kalbos mokytoja. Tačiau ar tikrai lietuvių kalbos: – Aš laukiui, kol mama prisijungs prie skaipo“ (p. 25) arba: „Rytoj sekmadienis, apie dešimtą mama išsijungs skaipą“ (p. 27); „(...) bet vikiplidoj galima iškelti judantį paveikslėli (...)“ (p. 66); „Sako: ijunk gūglį, reikia apžiūrėti Afrikos ežerus ir upes“ (p. 58).

Ką gi, Ema, tuo mano laiškas ir baigsis – parašiau tau apie trejetą knygą. Tai pirmas laiškas, skirtas tau, kuriame aptariau knygas (dažniausiai apie jas kalbamės gyvai prie tavo knygų lentynos), todėl ir pasakymas apie pirmą prisiūlusį blyną čia būtų labai teisingas – gal vietomis rašiau ir per piktais, gal per nedidelį skubėjimą (nes jau tuo uždarys paštą!) ką nors praleidau, bet tu, atsišedus prie savo balto rašomojo stalo ir skaitydama laiške paminėtas knygas, jose atrasi kažką savo!

Lauk kitų mano laiškų (jeigu nespėsiu į paštą, juos vėl rasi šiame savaitraštyje), nes liko dar dvi knygos, norėjusios tapti mažųjų myliamiausiomis, o kur dar pora, skirtų siek tiek vyresniems vaikams!

Linkédamas nepamiršti skaityti – skaitantis pusbrolis. Iki!

rasi turinio, nurodančio, kurį puslapį turėtum atsiversti norėdama perskaityti vieną iš triju knygoje esančių apskrymų. Tiksliau, vieną iš dviejų. Kodėl? Užsikaik arbatos, o kol mama nemato, iš spintelės pasiūmk keletą saldainių, ir skaityk laišką toliau!

Pirmajame kūrinyje, kurį Vilė Vėl pavadino „Goda“, atrasi sau artimų temų iš mokyklos gyvenimo (apie kurio subtilybes kartais man pasakoj). Čia Jokūbas per vieno klasės naujoko gimtadienį savo ir taip tylu bei nedrąsų bendraklaši Marių uždaro tamsioje patalpoje, o sis iš baimės net praranda balsą! Jokūbą klasės draugai tarsi ignoruoja, bet štai visi kalba apie šunį, kuris neseniai Godai suplės striukę. Vėliau Jokūbas randamas užsirakinęs šuns narve: „Jūs šunis mylit labiau negu mane“ (p. 44). Galbūt autorės siekis buvo ir ne tokis, bet ji užčiuopė ir gan rimtą problemą – gal ir pati pastebi, koks sujudimas kyla, kai kažkas sužaloja nekalną šuneli, ir koks išprastas dalykas mums atrodo, kai sužalojamas žmogus? O juk turėtūt kitaip!

Kur nors jau tikrai skaitei apie į kitą šali (šiuo atveju Anglijon) išvykusiā mamā, kuri „rytais tvarko svetimus butus, o vakare restoranė plau-na indus“ (p. 27), savo vaiką (dukra Godą) palikusi prižiūrėti močiutei. Tačiau turbūt niekur neteko rasti tokio atsakymo – kai Goda mamos paklausia, kodėl ši negali grįžti ir indų plauti Lietuvoje, išgirsta: „ – Baik, aš gi ne kokia alkoholikė. Lietuvoje tas pats, ar plauti indus, ar prie Aušros vartų prašyti išmaldos. Prie Aušros vartų labiau apsimoka“ (p. 27). Tik tu, jeigu ir aš, netrukus pabaigęs mokslus negausiu darbo, o Lietuvos palikti nenorësiu ir galbūt eisiu plauti in-

12 Kūryba

Miglita KAŠETIENĖ

Dovilė PUKERTAITĖ

Rašytojai apie elementariausius pasakojimo elementus

Dažniausiai iš teksta žvelgiama iš išorės: jį analizuojant, skaitytojas atranda savo ižvalgą, prasmį, kritikai nagrinėja ir recenzuoja įvairius teksto lygmenis. Naratyvo teorija kalba apie svarbius elementus, kurie padeda sukurti gerą, paveiklą pasakojimą. Tai klasikinis požiūris į literatūros tyrinėjimą ir teorizavimą, kitaip dar vadinamas etiniu (*etic*). Daug rečiau pasitelkiamas eminis (*emic*) požiūris, kai naratyvas analizuojamas bendradarbiaujant su tuo, kuris dalyvauja kūrimo procese, šiuo atveju – su rašytoju, pasakojimo kūrėju.

Kyla klausimai, kaip lietuvių rašytojai kuria paveiklą pasakojimą, kokius paprasčiausius jo elementus gali išskirti pasikliaudami savo patirtimi, kaip jie kuria vieną svarbiausių naratyvo elementų: personažą, charakterį, kokią reikšmę teikia aprašymams, knygų viršeliams ir iliustracijoms. Ir apskritai – kokie naratyvo kūrimo elementai jiems atrodo svarbiausi, privalomi. Taigi rašytojams Dovilei Zelčiūtei, Jurgui Gimberiui, Markui Zingeriui, Aldonai Ruseckaitėi pateikėme penkis su naratyvo teorija susijusius klausimus.

Kaip sukurti gerą pasakojimą? Kokie, jūsų nuomone, yra paprasčiausiai pasakojimo elementai?

Bendrą rašytojų požiūrį į paprasčiausius pasakojimo elementus adekvaciškai iliustruoja **A. Ruseckaitė** žodžiai: „sugalvoji siužetą nuo pradžios iki galio – laikas, vieta, keletas veikėjų, jų charakteriai – ir tvarkingai viską užrašai: pradžia, dėstymas, pabaiga“, – būtent taip kūrėjai suvokia elementariausią prozos rašymo būdą. Vis dėlto visi rašytojai prisipažsta, kad tokis pasakojimas ir tokia jo kūrimo strategija jiems néra įdomi ar priimtinė. O tikro rašytojo privalumas – gebėjimas kurti nelinijinį siužetą. Kaip teigia **A. Ruseckaitė**, jos pasakojimas yra fragmentiškas, trūkčiojantis, daug įvairių linijų, kurios vis susipina, daug ir veikėjų, jų likimų. Traukia įvairovė. „Man patinka daug siužetų, tam tikras prozos ritmas. Rašau dažniausiai pirmuoju asmeniu, tuomet visi veikėjai tampa artimesni, – sako ji. Iš to galima spręsti, kad rašytojams artimesnis naratologijoje įvardijamos *sudėtingos* naracijos tipas. **M. Zingerio** nuomone, „pirmiausia autorius turi aistringai plėtoti jam rūpimą pasakojimą, kurio užtaisais dažniausiai slypi pirmuosiuose teksto pasažuose. Tai reiškia, kad pabaiga glūdi pradžioje, kad pradžioje ištariami tam tikri užkeikimai, išlaisvinantys tekstą. Autoriui turi tiesiog beprotiškai rūpėti knygoje besirutulijančios idėjos, personažai, kiekvieno jų ypatybės ar gyvenimas, likimų ir įvykių susikryžiavimai.“

Miglita KAŠETIENĖ

mai. Autorius turi pagauti tinkamą pasakojimo intonaciją, girdimą vidine klausą, kurios laikančios skeleidžiasi pasakojimas“. **J. Gimberis** nemano, „kad menininkas rašo tikslingai, gal greičiau tai yra kaip sapnai, kaip nevalinga arba ne visai valinga akcija. Pajunti, kad turi parašyti, ir rašai“. Susidaro įspūdis, kad rašytojams jų kuriamas pasaulis tokas pat nenuspējamasis kaip ir skaičiojimams. Rašymą jie apibūdina abstrakcijomis: žaidimas, sapnai (J. Gimberis), fragmentišumas, trūkčiojimas (A. Ruseckaitė), intonacija, vidinė klausą (M. Zingeris). Išskirkia **D. Zelčiūtė** pamastymas, kas yra geras pasakojimas: „Jeigu pasakojimą tapatinime su siužetu, tai siužetas pats savaime néra literatūra. Rašytojas sukuria pasakojimą apaugindamas jį pačiu gyvenimu. Ne siužetišumas lemia pasakojimo itaigą, o *kitokio* pasaulio sukūrimas. Elementariausiai pasakojimo elementai: gebėjimas artikulioti mintis, kurti nelinijinį siužetą.“

Kaip kuriate charakterį / personažą, erdvę? Ar aprašymai svarbius pasakojime?

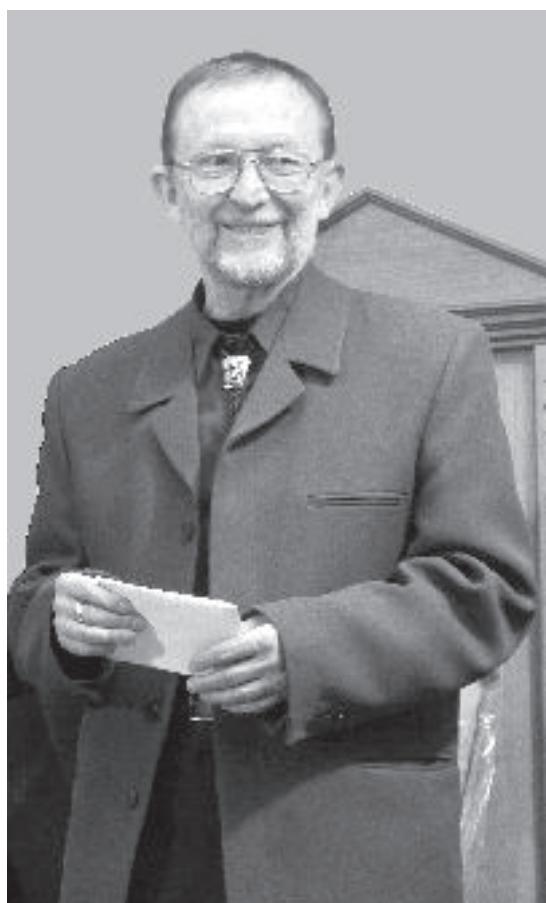
Apie aprašymus rašytojai kalba daug atsargiau, juos dažnai suvokia kaip kūrinio dalis, apsunkinančias tekstą ir darancias jį nepatrauklų skaitytojui. Tačiau jie pripažista, kad personažai aplinkos aprašymas būtinas kaip atrama, kaip laiko ir erdvės nuoroda, leidžianti eiti gilyn į veikėjų pasaulį. **D. Zelčiūtė** pabrėžia, kad apra-

Dovilė ZELČIŪTĖ

šymai visų pirma turi būti motyvuoti: „Aprašomas neatsiranda dėl paties aprašymo. Man jis svarbus, jis kuria atmosferą. Jeigu kuria.“ Tokį požiūrį pateikia ir naratologijos teoretikai, teigiantys, kad deskripcija néra vien dekoratyvi, t. y. ji néra tik papuošimo būdas kuriant aplinką ar personažus. Rašytojas **M. Zingeris** akcentuoja, kad aprašymas yra vienas iš pasakojimo būdų: „Jeigu kalbame apie epinį žanrą, jame dalyvauja visi ir visokie pasakojimo būdai, tarp jų ir aprašymai, kurie turi reikšmės komponuojant pasakojimą, besiplėtojantį laike ir erdvėje ir, kas dar svarbiau, einant gilyn į personažų pasaulį.“ Šis požiūris artimas vadinamajai „naratyvizuotai deskripcijai“, kai aprašomasis fragmentas tampa naratyviniu, jei tai motyvuojant istorijoje kalbantis ar suvokiantis personažas. **A. Ruseckaitė** „svarbiau idėjos, santykiai, likimai nei koks nors detalus aplinkos analizavimas ar ilgas gamtos aprašymas. Visgi foną ir erdvę personažui reikia sukurti, antraip jis neturės į ką atsiremti“.

Rašytojai, paklausti apie personažo kūrimą, teigia, kad jam reikia tikro, gyvo, pažįstamo charakterio kaip pamato, ant kurio formuoja visiškai naujas, nenuspējamas, autentiškas fiktyvaus pasaulio dalyvis. Taigi jie linkę personažus kurti suliedami savo fantaziją su realiame gyvenime pažįstamų žmonių charakterių bruožais. **J. Gim-**

Jurgis Gimberis.

Markas Zingeris

iliustracijos padeda reprezentuoti kūrinio temą, kiti – idėją. Jų nuomone, viršelis ir iliustracijos papildo pasakojimą, praplečia jį. Pašnekovai pažėžia, kad kuriant viršelį labiau dalyvauja dailininkas ir leidykla, jie sururia knygos, kaip prekės, reprezentaciją. Tačiau tokis knygos pristatymas svarbesnis leidėjui, o ne rašytojui. **A. Ruseckaitė** manymu, dabar problema yra ta, jog leidyklos nori komerciškai patrauklaus viršelio, kad lentynose knyga pati šauktų pirkėjų prieiti. Tuomet nelabai pavyksta pasigincinti su leidyklos dailininku. „Aš esu estetė, man svarbus ir knygos viršelis, ir iliustracijos, kurios gali teksta papildyti, praplėsti, netgi kurti tam tikrą pasakojimą. Esu iš tų žmonių, kurie knygas iliustruoja patys. Vieną eileraščių knygą iliustravau piešinėliais, kuriuos Nidoje sukūriau smilgelėmis, kankorėžiais, sausomis šakelėmis, samanomis, paparcio lapeliais ir t. t. Tokios iliustracijos tarsi praplėtė pasakojimą gamtos tema, suteikė iš sodrumo, ir subtilumo“.

Komerčinė parateksto reikšmė nėra svari rašytojams, atvirkšciai, **D. Zelčiūtė**, kalbėdama apie neiprasto formato, perdém išdailintas knygas, teigia, kad autorui tada tampa daug sunkiau pateisinti parateksto sukelius skaitytojo lūkesčius. Be viso to, ji pasisako prieš ypač didelio formato leidinius – knyga turinti būti patogi skaitytojui, tilpti lentynoje šalia kitų. Išgražintas viršelis ir iliustracijos, rašytojos manymu, dažnai gali pridengti nėkokybišką meno kūrinį. Vis dėlto, kalbėdami apie viršelio ir iliustracijų svarbą, rašytojai nėra vieningi: **D. Zelčiūtė** teigia, kad „viršelis – tai knygos scenografija. Iliustracijų perkrova mane siutina. Norisi, kad jos atspindėtų idėją, jeigu atspindės turinį – bus iliustratyvu“. Na, o **M. Zingeriu** kaip tik svarbu tinkamai išreikšti turinį: „Man viršeliai svarbūs ir, nors mano knygas leidžia didžiosios leidyklos, visados lieku nusivylęs: tai per šaltos spalvos, tai banalus dizainas. Žodžiu, net ir tuomet, kai esu pasikalbėjės su dizaino autoriais, jaučiu, kad viršeliai tinkamai neišreikšia turinio.“

Išskirtinis satyriko, knygas papildančio savomis iliustracijomis, **J. Gimberio** požiūris: „Yra tekste tokią vietą, kurias žodžiais galima taip užmaskuoti, kad nebūs aišku, nuo ko pradėjai ir ką norėjai pasakyti, o piešinukas – ekspresyvus, jis gali atstoti visą apsakymą arba didelę dalį teksto... Nors man dažnai tai irgi tiesiog žaidimas.“

Kartais galima išgirsti nuomoną, kad lietuvių literatūroje stinga gero, paveikaus literatūrinio pasakojimo tradicijos. Kaip manote, kas iš mūsų autorų yra sukūrė gerą pasakojimą?

Tyrinėjant lietuvių literatūrą naratologijos teorija nėra dažnai taikoma, dažnai ji analizuojama pasitelkiant pavienius naratovo elementus. Galbūt dėl to kartais girdima nuomoną, kad lietuvių literatūroje stinga gero naratovo tradicijos. Tačiau rašytojai teigia, kad lietuvių literatūroje netrūksta gero pasakojimo. Jie atsigréžia į praeitį ir mini jau Kristijoną Donelaitį, Joną Biliūną, Žemaitę, Vaižgantą. **A. Ruseckaitė** ma-

no, kad „i kurį rašytojų dursiu pirštū, tas puikus pasakojimo meistras“. Tačiau **M. Zingerio** požiūris šiek tiek kitoks, jis pabrėžia, kad lietuvių ir užsienio rašytojų pasakojimo būdai ir lygiai nėra tapatūs. Kaip pavyzdį pateikia J. Tumavaus Vaižganto ir Knuto Hamsuno kūrybą: „Tai visiškai skirtinti pasakojimo būdai ir lygiai. Manau, lietuviški apsakymai visados būdavo rašomi geriau negu vadinamieji romanai. Dabar etiketę „romanas“ leidyklos užklijuoja bet kam, kas daugiau nei kelių šimtų tūkstančių ženklu.“ Priešingą požiūrį **M. Zingerio** nuomonei išsako **A. Ruseckaitė**, teigianti, kad lietuvių literatūroje paveikaus literatūrinio pasakojimo tradicijos yra puikios ir giliros. „Kartais pagalvoju, kad lietuvių rašytojai rašo daug stipriau, kad esame lygūs su Europos rašytojais, tik dažnai fetišizuojame užsieni, o patys gerokai kompleksuojame.“

Apsakymo tradicija lietuvių literatūroje, **M. Zingerio** manymu, daug senesnė ir labiau išplėtota nei romano – taigi jis iškelia ir žanro klausimą, pareikšdamas, kad naratyvumas gali priklausyti ir nuo žanro apibrézties. **D. Zelčiūtė** svarsto: „Aš nežinau, kas yra geras pasakojimas. Juk anekdotas irgi pasakojimas. Pirmiausia galvoju apie J. Biliūnų, Žemaitės kūrybą – jie puikūs pasakotojai. Novelės, apsakymo žanrai labiausiai išlaiko pasakojimo nuoseklumą. Man labai patinka L. S. Černiauskaitės proza – ji kuria atmosferą. Ar, kalbėdami apie pasakojimo nuoseklumą, galime sakyti, kad Vanda Juknaitė – gera pasakotoja? Abejoju. Bet ji nuostabi rašytoja, gebanti pasakojimą perteikti kūrinio visuma.“

Ką patartumėte pradedančiam rašytojui, kuris nori pasakoti? Kokias kliūties ir sunkumus tenka įveikti?

Visų pirma rašytojai prisimena posakį: jei gali nerasyti – nerasykl. Jų nuomone, rašytojas turi gebeti pasakyti ką nors nauja ir savaip, originaliai, todėl labai svarbus savitas stilus. **D. Zelčiūtė** bei **A. Ruseckaitė** ypač vertina gebėjimą artikulioti kalba: „Pirmiausia tenka įveikti kalbos kliūties, (...) rašytojas turi žinoti ir mokėti daug daugiau žodžių nei pavartoja“ (A. Ruseckaitė). **D. Zelčiūtė** pataria: „Galėčiau patarti nepradeti. O jei vis dėlto pradėjo, pajutus, kad kalbėjimo aistra blėsta – nespausti savęs. Bet koks dirbtinumas, bet koks perdėtas, specialus darbas ir atkaklios pastangos iškart jaučiasi. Kai žmogus turi ką pasakyti, kai jis sprogdina tema – jis vienaip ar kitaip prasimuša“. Atsakydami į šį klausimą, rašytojai kalba vartodami abstrakcijas, rašymą siedami su idėjos, savitumo, intelekto išraiška. Rašymas jiems tarsi sudvasintas veiksmas, nevalingas vidinio pasaulio proveržis. **A. Ruseckaitė** nuomone, kam skirta būti rašytoju, tas ir bus. **M. Zingeris** pataria: „Pirmiausia lavinti intelektą ir intelektualiašias emocijas, artistiškumą, formos jausmą, sugebėjimą būti kito kailyje, matyti pasaulį kito akimis. Tačiau visados eiti nuo intymiausiojo savęs, to, kas kadaise būdavo vadinama siela.“

Apibendrinant galima teigti, kad naratyvo teorija nenutolusi nuo praktikos. Rašytojai nesistengia sekti sukurta teorija, įsisprausi į rėmus, tačiau patys intuityviai jaučia, kas turi sudaryti gerą pasakojimą. Visgi praktiskai tą suvokimą suniku įgyvendinti, nes dažniausiai jie rašo srautu, nieko neapskaičiuoja, tiesiog nori pasakoti ir pasakoja. Net atsakinėdamas į pačius konkretiausius klausimus (pvz., elementariaus pasakojimo elementai), pašnekovai kalba metaforine, abstrakcijų prisodrinta kalba. Tokiu būdu išryškėja jų požiūris į kūrybą kaip į dvasios išraišką, o ne kaip į sąmoningą mechaninį (judesių) proto, emocijų sandūros procesą. Rašoma intuityviai ir spontaniškai. Net iš pradžių sugalvotos tam tikro personažo gaires vėliau nublanksta, ir pats veikėjas ima stebinti autorij savo nenuspėjamumu. Rašytojai nesistengia niekam įtikti, svarbu pasakyti ką nors nauja ir sukurti savitą pasaulį.

Kokią reikšmę pasakojimui turi knygos viršelis ir iliustracijos? Ar daug dėmesio skirtiate šiemis jos elementams?

Naratovo teorijoje paratekstas pristatomomas kaip vienas veiksnių, lemiančių naratyvo perskaitymą. Paratekstas skirstomas į peritekstus – knygos viršelis, pavadinimas, antraštė, dedikacijos ir epitekstus – išorinę teksto aplinką: interviu, laiškus, dienoraščius, kuriuose autorius tiesiogiai ar netiesiogiai komentuoja kūrinį. Tieki vienu, tiek kitu atveju šios detalės daro įtaką skaitytojui, jomis siekiama sudominti, paveikti jo mąstymą, nuomonę apie knygą; dažnai pasitaiko ir neigiamų parateksto veiksniių, kai nepatenkinami paratekstinių elementų sukelti skaičiojo lūkesčiai.

Rašytojai, paklausti apie knygos viršelio ir iliustracijų reikšmę, mažai kalba apie poveikį pasakojimui. Vieni akcentuoja, kad viršelis ir

Arba esi jaunas, arba tavęs nėra

Ši kartą „Velveto“ rubrikoje svečiuojasi nesenai novelecių knygą „39 salto mortale“ išleidusi Aistė KISARAUSKAITĖ, kurios pristatyti intelektualiai publikai veikiausiai nereikiėtų. Intelektuali publika turėtų suprasti ir tai, kad klausimai, į kuriuos menininkė atsako, atėjo iš kitų žurnalų, skaitomų nebūtinai intelektualų. Kam visa tai? Žvelkite į atsakymus.

— Aiste, papasakok, kaip atrodo iprasta tavo, menininkės, gyvenančios prie gana egzotiško Halės turaus, diena?

— Atsibundu apie aštuonias, tada vaiko sodinimas ant puodo, dešrelį ar kiaušinių virimas, du puodeliai kavos. Jei vaikas dar miega, kas būna retai, lovoje skaitau ir geriu kavą. Kartais rašau. Pasitaiko, kad ir atsikėlus vaikui pavyks ta ką nors parašyti. Apie dyvilką traukiame kur nors kokių nors reikalų tvarkytį, mažajai vis tiek reikia „tapu tapu“, o aš galu atlikti vieną svarbų darbą. Tik tą vieną per dieną – atiduot ryškinti juostą, pasiūmti nuotraukas, nunešt réminti ir pan. Šiandien „Titanike“ ploviau sienas ir uždažiau baltais savo nutapytus šešėlius. Dabar vėl viskas – kaip buvę. Jei tapau, keliaujame į studiją, ten vaikas pamiega, kol dirbu. Tada – į parduotuvę, namo, košės makalošės, puodas, sauskelnės ir pan. Vakare kartais ištrūkstu į ŠMC kavinę valandėlei kavos išgerti ar tiesiog knygą paskaityti, pabendrauti.

— Skaitydama tavo knygą vis galvojau, kad kartais veikėjus, net gerai nepažįstant jų autorés, norisi tapatinti. Kaip tie personažai atsiranda tavo tekstuose? Ar ieškai atitikmenų realybėje?

— Turiu prisipažinti, kad man tekstai ir prasideda nuo realybės. Gal tai sietina ne tiek su konkrečiais personažais, nors ir taip pasitaiko, tačiau dažniausiai inspiruoja išgirsta (ar kaip tik nutylėta) frazė, koks netiketas veiksma, tarkim, seno frako sunaikinimas. Retkarčiais net atsklaušiu dalyvavusių situacijoje, ar galu tekste paudoti šią tą iš pokalbio, kad vėliau jie nepasijustų nesmagiai tai perskaite.

— Rinkinyje „39 salto mortale“ vis išnyra vyru kontūrai. Kokį vyra galėtumei apibūdinti kaip savo muzą?

— Spėjau, kad tai vis dėlto moteriškos giminės būtybės, bet eksponuojant parodą „Postidėja“ pačiai ir vyriškos giminės šios profesijos atstovų, pavadinčiau juos slaptaisiais patarėjais. Kū-

rėjų santykiai su mūzomis literatūroje aprašyti išsamiau, o slaptieji patarėjai (vienas man labai daug gero padarės žmogus juos vadina višinskiai) minimi itin retai – gal moterys nelinkūs pripažinti, kad jas kas nors iškvepi? Viena aišku – kūréjo ir mūzos ar kūréjos ir višinskio santykiai yra komplikuoti, bet nebūtinai jie turi būti meilužiai (dvie savarankiškos galios struktūros, išdidumas, laukimas – patys žinote...), nors fizinė trauka labai pageidautina. Suprantama, kad šie per gyvenimą keičiasi. Sunkiaus kovų ir rezistencijos metais reikalingi geri strategai, o atėjus barokiniam pertekliaus bei dvaro intrigų laikotarpui labai praverčia pirotehnikos specialistai, reikalui esant sugebantys mikliai sukonstruoti šaunamuosius ginklus ar nedidelę mechaninę kariuomenę.

— Kai kurie tavo tekstai labai kinematografiški. Koks tavo santykis su kinu? Ar gali pasidalinti tau įtakingiausių filmų penketuku?

— Santykiai su kinu labai intymūs, sakau tik tau, pašnibždomis, kad niekas negirdėtų – aš jį myliu! Pasilgstu. Laukiu. Žinai, kaip būna, kai eini į pasimatymą – štai tuoju tuoju jį pamatysi, jau vien nuo tos minties gera, lėtai lėtai gėsta šviesos ir prasideda įdomumai. Gal man įtakiniausiai yra ne filmai, o režisieriai. Praėjusius metus pragyvenau su Otaru Iosseliani ir Theo Angelopoulos. Pirmasis turi viską, ko reikia: porcelianas, ginklai, vynas, ministrai, vagys, aristokratai, vaiduokliai, tapyba. T. Angelopoulos – tai, kuo mane traukia vyrai: vidinių liūdesių.

— Galbūt jau planuoji naujus tekstus ar galvoji pereiti prie kitų žanrų?

— Rašydama knygą panaudojau visus turimus ginklus, pademonstravau išmoktus manevrus ir triukus, todėl dabar planuoju užsiimti šeitimui, atšipusių galandimui ir arsenalo atnaujinimui. Gal „e-bay“ išigysiu ką nors ypač modernaus. Skaitysiu karos taktikos vadovėlius ir lankysiu fechtavimo pamokas.

— Kokias knygas pastaruoju metu skaitai?

— Kaip ir daugelis – mugėje išigijau nesenai išleistą Roberto Bolano knygą „Pašelė detektivai“, kaip jau minėjau, sekū madas. Bet gal geriau pakalbame apie Vivienne Westwood?

— Na, tai kokią reikšmę tavo gyvenime turėjo ir turi mada?

— Mano gyvenimo sistemoje mada užima vieną stabliausią ir svarbiausią vietą – tai ta pati

Artūro VALIAUGOS nuotrauka

kūryba, nors taisyklės kiek kitokios. Kai kurie projektai, kaip Alfonso Andriuškevičiaus megztinių mezgimas ar juvelyriskos paroda „Kieno miške kankorėžiai?“, ateina būtent iš ten, kaip ir iš sovietmečio ar meno istorijos, jos herojų. Andy Warholo sidabriniai plaukai, drabužiai ir sidabrinės fabriko sienos, pilkas Andriušio megztinio melanžas – viskas susidėlioja į naujų kūrybos malonumą audinį. Domiuosi tiek „haute couture“, tiek „pret-a-porter“, nagi žinote – menininko įvaizdis ir visa kita...

— Knigos nugarėlėje minimi vaikai, nuotraukoje jūs taip pat dviese. Kaip tau sekasi suderinti vaikų auginimą ir bohemiską gyvenimo būdą?

— Bohemišumas labiau sietinas su modernizmo sąvoka, XX amžiumi, kai svarbiausiai ginčai vykdavo paryčiais virtuvėse ar Paryžiaus kavinėse: ten kaudavosi dėl naujų idėjų, dalydavosi naujausia informacija, brainstormindavo ir pan. Dabar dalis šio proceso persikelė į virtualią erdvę, o likusią bohemiskumo dalį su vaikų auginimu suderinti visai įmanoma – pasėdėti valandėlę ŠMC kavinėje galima kuo puikiausiai ir su mažaja, o vyresniajają, tiesą sakant, pavadinti vai nu visai neišeina – jis netrukus baigs VDA bakalauro studijas...

— Ar skiriasi rašytojų ir dailininkų vakarėliai?

— Išties sunku lyginti – greičiau egzistuoja kartų klausimas nei profesijų. Geruose dalininkų vakarėliuose dažniausiai tenka sutikti ir rasančiuju gildijos atstovų, kultūrinis gyvenimas mažoje šalyje turi savo privalumą – visi vieni kitus pažista... Galėčiau bandyti lyginti išgerto alkoholio kiekį, šokių buvimą arba ne, diskusijų karštumą, bet pasakysiu paprastai – nemanau, kad skiriasi. O jei ir elgiamasi kitoniškai, greičiau tai tam tikro draugų būrelio išprociai, o ne profesijos nulemti skirtumai.

— Pati augai menininkų šeimoje. Kokia buvo tavo vaikystė, ar jauteisi kitokia nei „paprastų“ tėvų vaikai?

— Iš tiesų mano vaikystė buvo kiek kitokia nei išprasta, sakyčiau – įdomi, bet nelengva, kaip ir visas tėvų gyvenimas. Kai kam sovietmetis asocijuojasi su tuo, kad tada visi turėjo darbą, o aš galu sakyti – pamenu, kas yra persekiojimas. Kartais studijoje rasdavome ir paveikslus ant sieñų sukeistus vietomis – kad nepamirštume budrios partijos akies, stebinčios Vinco Kisarausko

ir Saulės Kisarauskienės kūrybą. Tais laikais menas buvo pasipriešinimo forma, gal todėl tėvai stengėsi iš manęs padaryti geležinį meno kareivį. Atrodytų, dabar to neberekia... Šio „Kino pavasario“ (režisierė Margarethe von Trotta) filme „Hannah Arendt“ pačios herojės lūpomis svartoma, kaip XX a. atnėsė naują požiūrį į blogą. Jis nebéra personifikuotas, truputį juokingas Mefistofelis, o baisi sistema, nukreipta prieš patį žmogaus buvimą. Unifikuotos sistemos niekur neišnyko ir XXI a. Jos egzistuoja tiek meno pasaulyje monopolinių institucijų pavidalu, tiek mūsų suvokime. Taip gerbiamas Baltasis kubas – kas jis, jei ne uniforminis standartas?

– Kartais man atrodo, kad šiandieniniai keturiaskesimtmečiai savo gyvenimo būdu ir vertybėmis mažai kuo skiriasi nuo dvvidešimtmečių. Ar jauti skirtumą tarp vyresniosios dukters ir savo pačios kartos?

– Tam tikras skirtumas yra – tai išgyventas sovietmetis ir revoliucija. Mano kartą būtų galima pavadinti Revoliucijos karta, išaugusia, subrendusia permainų laiku, mes jose aktyviai dalyvavome, patys tam tikra prasme ir vykdėme (pavyzdžiu, organizavome studentų streiką, nuvertusį Dailės akademijos rektoriją V. Gečą, išprasiusį ir nepatikusius dėstytojus). Pasitiki naują laiką prie jo taikantis ar jį keisti pagal save? Gariūnmečio laukinis kapitalizmas, nuvertinęs patį kultūros egzistavimą, santaupū ir bet kokios vilties užsidirbtį pragyvenimui iš meno pradimas, vėliau – Rusijos ar dabartinė krizė, visa tai didelėmis bangomis griovė nusistovėjusių ramų gyvenimą, vertė ieškoti išeicių, keistis. Iš kitos pusės, mūsų kartai pasisekė tapti daugybės tik atejusių meno sričių pionieriais Lietuvoje išbandant performansą, instalacijas, videomenus ir t. t. Taigi mes esame permainų karta, gali būti, kad išmokome vienintelę pamoką – įgavome sugebėjimą nuolat keistis, tapome lankstūs. Matyt, domėjimasis naujovėmis ir sieja mus su jaujama karta. Turiu nemažai draugų, kuriems nėra trisdešimties. Man rodos, amžius mažai ką reiškia bendraujant (na, nebent tai būtų meilės istorija, nors ir tada nedidelė reikšmė), o daugybė jaunų žmonių jaučiasi senesni už mane. Meistrystė, kadaise skyrusi menininką nuo kitų, dabar turi vis mažiau galios, svarbesnis tampa gebėjimas perprasti ir panaudoti naujoves. Jaunystė, nepaisant, kiek tau metų, tapo privaloma meno salyga. Arba esi jaunas, arba tavės nėra. Kartą vienas mano bičiulis, neturintis jokių ryšių su menu, perkaitės A. Andriuškevičius esė „Siaurus Atėnuose“ paklausė: „Klausyk, kiek šitam žmogui metų? Ar jau yra keturiaskesimtmečių?“

– Jeigu galėtum sudalyvauti spiritizmo seanse, kieno dvasią kviečių? Ką su ja veiktu?

– Spiritizmo seanse nedalyvaučiau, kad ir kaip ten būtų, nesijaučiu turinti teisę trikdyti kieno nors ramybę, kankinti grąžinant čia. Tie, kurių norėtusi klausti, greičiausiai toli, mirę prieš daug metų. Labiausiai norėčiau pabendrauti su savo tėvu. Kai jis išėjo, buvau per jauna ir net nežinau, koks jis žmogus iš tiesų buvo. Norėčiau pasikalbėti, kaip šnekasi šio to mačiusios, subrendusios asmenybės – panašu, kad jis dabar būtų nedaug už mane vyresnis. Pasigincytume. Išgertume tylėdami arbatos. Pasakytu, ką mano apie mano kūrius. Būsimus. Patartu iš savo idealiosios tolybės. Kartais ji sapnuoju, tai daug paprastesnis būdas kalbėtis. Tiesa, iš tų nuotrupų negaliu pažinti kaip asmenybės, bet kartais mes tiesiog paklausime vienas kita – kaip sekasi? Kai laukiausi jaunesniųsios dukters ir gydytojai nuogąstavo dėl mano sveikatos, o gal tiksliau – gyvybės, sapnuodavau dažnai. Vis ateidavo abu su mirusiu broliu, kažkodėl su jais jaučiausi ramiau.

– Ir pabaigai. Ko norėtumei palinketi žmonėms, kurie dabar sekā akimis šią eilutę?

– Šviesos. Drąsos. Noru.

Kalbėjosi Jurga TUMASONYTĖ

Jurgis GIMBERIS

APIE ATEITĮ

Prisižiūrėjau daugybę „aštraus siužeto“ filmų. Taip pat ir „buko“, „meninių“ ir visokių kitočių. Žiūrint iš visus tuos ekранo bei literatūros herojus, dažnai iš galvą ateina vieno rusiško eilėraštuko eilutė: „my né séjém i né pašém“, tai yra, „nei mes sėjam, nei akejám“ (ta prasme, ariam). Ir ne todėl, kad aš tuo metu nariau, ir ne todėl, kad menininkai mala vėjus, o todėl, kad gyvenimas toks – gangsteriai, politika, religija, generolai, seržantai ir panašiai. Gyvenimą tveria ne Bendrojo Vidaus Produkto gamintojai...

Ir iš tų filmų, ir iš masinės informacijos priešmonių, taip pat savarankiškai stebédamas gamtą, priėjau išvados*, kad yra „paprasti“ žmonės ir yra „nepaprasti“ žmonės. Tai yra – ne metafizine prasme, o realiame gyvenime – ir istorijos ūkuose skendinčioje senovėje, ir tolimoje bei ranka pasiekiamoje ateityje. Negalėčiau paaiškinti, ką turėjau galvoje, sakydamas „ne metafizine prasme“, bet tiek to...

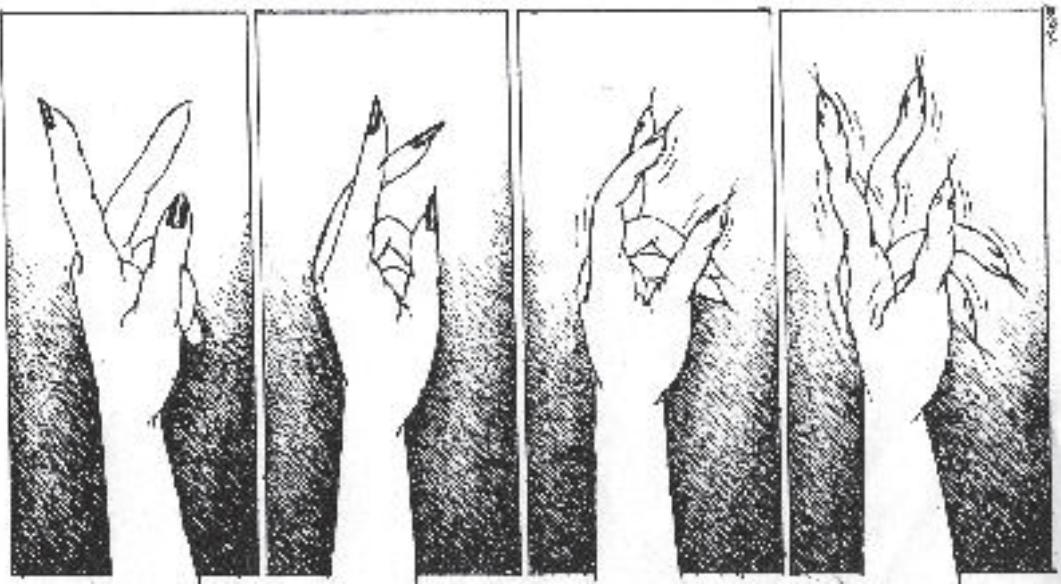
Žodžiu, nepaprasti – tai rašytojai, politikai, artistai, prezidentai, premjerai, jų patarėjai, rūbų dizaineriai, jų klientai ir taip toliau, ir panašiai. Paprasti – visi kiti: pardavėjai ir pirkėjai, gydytojai ir pacientai, vairuotojai ir keleiviai, mokesčių mokėtojai ir vengiantieji juos mokėti, televizijos žiūrovai, laikraščių skaitytojai, grybautojai, valgomųjų šaknelių ir Seimo rinkėjai, ir kiti.

Nepaprasti žmonės suburia auditoriją ir aiškina paprastiems žmonėms, „kaip toliau gyventi“, „kas yra kas“, „kodėl“ ir taip toliau, ir visa kita.

Paprastas žmogus, pavyzdžiu, klausia: „kaip man toliau gyventi?“, nepaprastas sako: „taip ir taip“, paprastas – „kodėl?“, nepaprastas – „todėl“ ir taip be galio, nes dažniausiai paprasti žmonės užmiršta, ko klausė, o nepaprastai – ką atsakė. Bet paprastieji klausosi išsižioje, nepaprastieji byloja, akis išpūtę, aistringai aiskina, įkvėptai porina, mykia ir mūkia, kiti net apsispjaudo, ir tie, ir anie nejuokauja. Čia vėlgi nežinau, kodėl „nejuokauja“ noriu apkabinti kabutėmis, tai prašau atleisti. Žodžiu, niekas „nejuokauja“. Visus apima transfas, šiokia tokia palaima, nušvinta, kaip rusai saką, tiesos akimirka, atrodo, dar truputis, ir jau būsi nemirtingas. Jau stovi prie Didžiosios Paslapties slenkscio, tuo atsivers Durys ir viskas paaikškės. Kas „viskas“? Nereikia... nereikia kvailais klausimais gadinti šventės. Alsuokim pilnomis krūtinėmis. Džiaukimės, kad ne kelnėmisi...

Paskui kažkaip ta euforija išsvadėja, vėlgi, kaip rusai sako, katarsis nuleidžiamas ant stabdžių, visi paskutinį sykį giliai atsidūstam, ir meilės aktas – vakarykštia diena. Tarsi šaukštai popiet. Bet kaip ir sotūs. Galim skirstytis. Darytis remontus, taisytis dantis, auklėti vaikus, bartis su tėvais, vaikais, perrinkinėti kruopas, megzti dryžuotas kojines, regzti ateities planus. Jeigu ne ateitis, tai tiesiog neturėtum ką veikti...
(nebaigtą ir nebus)

* jei norit, galit „prieiti prie išvados“, galit „prieiti iki išvados“ – išvada niekur nepraplusi.

Vladimiro BERESNIOVO piešinys

16 Vilniaus langas

Andrius JAKUČIŪNAS

„Titaniką“ kamuojant lietuviški košmarai

Kovo 28 d., ketvirtadienį, VDA parodų salėje „Titanikas“ antrame aukšte atidaryta paroda „Dienos svajos, nakties košmarai“. Joje eksponuojami tapybos, grafikos ir skulptūros kūrinių, atspindintys siurrealistinę kryptę ir siurrealumo apriškas Lietuvos dailėje, t. y. apraiškas krypties, kuri, kai kurį žmonių nuomone, Lietuvoje apskritai nepasireiškė arba pasireiškė taip silpnai (nebent Šarūno Saukos kūryboje), kad teigti ją buvus – mažumėlė įtartina.

Tačiau parodos kuratorė Ramutė Rachlevičiūtė mano šiek tiek kitaip: jos nuomone, pirmieji siurrealumo ženklai pasirodė XX a. 7-ojo dešimtmecio viduryje Vytauto Kalinausko tapyboje, grafikoje (menotyrininkė išskiria „Dieviškosios komedijos“ iliustracijas, konkretiai pragaro vaizdus, kuriuos, priešingai nei rojaus, menininkas kūrė su ypatinga išmone). Gilesne šios krypties refleksija pagrįstas siurrealumas, pasak jos, pasireiškės Valentino Antanavičiaus, Vinco Kisarausko ir kitų kūryboje; vėliau – Stasio Eidrigevičiaus, Alfredos Venslovaitės-Gintalienės, Eduardo Juchnevicius, Mikalojaus Vilučio ir kt. darbuose. Esą ryškiausiai siurreali vaizduotė matoma Š. Saukos paveiksluose, kuriuose veiksmas vyksta pagal košmariško sapno logiką, vaizduojami šiurpūs fiziniai kūno nuotykių.

Anot menotyrininkės, arčiausiai tikrojo siurrealizmo šioje parodoje – 27 kolektyviniai piešiniai iš tapytojų Laimos Drazdauskaitės kolekcijos (beje, joje saugomi net 578 tokie piešiniai). „Tai itin unikalus mūsų dailės istorijos reiškinys. Piešiniai sukurti laisvalaikiu Kauno vaikų dailės mokykloje. Ne kiekvieno piešinio autorius galima nustatyti, tačiau duetas Antanas Martinaitis ir Povilas Ričardas Vaitiekūnas vyravuja. Tarp piešėjų buvo ir grafikas Edmundas Saladžius, ir skulptorius Rimantas Šulskis, grafikė Marija Jukniūtė, ir dar vienas kitas. Tokios veiklos iniciatorius buvo tapytojas A. Martinaitis. Vienas pradėdavo, kitas išjungdavo, trečias baigdavo. (...) Todėl tie kolektyviniai piešiniai – patys išpūdingiausi ir ryškiausiai siurreali raiškos darbai. Tai, ko gero, vienintelialiai neцензуруoti anuometinės kultūros pavyzdžiai“, – teigė ji portalui *lrytas.lt*.

Kuratorė turi ką pasakyti ir apie vėlyvajį sovietmetį: „Siurrealizmo Lietuvoje nebuvu tarpukariu ir XX a. antroje pusėje, tačiau jo apraiškų visgi galima aptikti. Siurrealaus vaizdo (iškraipymo, destrukcijos, naujų objektų kūrimo, netiketų sugretinimų) kūrimo strategijos naudotos Lietuvos dailėje XX a. 7-9 dešimtmeciais, nors dauguma dailininkų neigiamai vertino siurrealistinę dailę, neigė jos įtaką savo kūrybai. Siurrealūs vaizdiniai dažnai paklūsta fantazijos įgeidžiamais: jie kuriami kaip miražas (klaidinant, kaitaliojant dydžius, vidui be-

siveržiant į išorę ir atvirkščiai), kaip mimikrija (objekti supanašėjant su aplinka), kaip maskuotė (apsimetant kuo kitu) ir kt.“

Beje, – gal tai vertėjo pabrėžti anksčiau, – paroda neapsiriboją tapyba. Cia taip pat eksponuojama Petro Repšio, Nijolės Šaltenytės, Ramunės Veliuvienės, E. Juchnevicius, M. P. Vilučio grafika, Valerijos Ostrauskienės, Mindaugo Skuducio, Henriko Natalevičiaus, Broniaus Gražio, Ricardo Filistovičiaus, Algio Griskevičiaus tapyba ir grafika, taip pat – Aloyzo Smilgingo, Petro Mazūro skulptūros. (Pastarojo skulptūra „Genijus“, anot R. Rachlevičiūtės, tiesiog geniali.) Kūrinių parodai paminti iš Lietuvos dailės muziejaus, Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus ir privačių kolekcijų. Sakykim, „Genijus“ atvykės iš Alytaus vaikų dailės mokyklos.

Be to, kuratorė pabrėžia, kad jos tikslas buvęs parodyti ne vien vyrių, bet ir moterų kūrinius, – galima nutuokti, kad tapytojų Jūratės Mykolaitytės ir Jūratės Bagdonavičiūtės, grafikės A. Venslovaitės-Gintalienės darbai parodoje atsidūrė įgyvendinant būtent šį principą. Taip pat kuratorė siekė ištinti ribą tarp vadinančių elitinių menininkų ir tarytum ne tokią svarbių kūrėjų. „Juk vieša paslapatis, kad mūsų meno pasaulyje ištvirtintęs labai aiškus hierarchijos supratimas. Jei pasitelktume pa-auglių terminologiją, tai vieno kiemo dailininkai paprastai nežaidžia su kito kiemo dailininkais. Norėjosi suardytį tą išprastą hierarchinę struktūrą“, – prisipažino menotyrininkė, pasistengusi, kad ryškiu parodos akcentuapti V. Ostrauskienės (1927–1997), – pasak jos, labai talentingos, tačiau gerokai primištos Kauno menininkės kūryba.

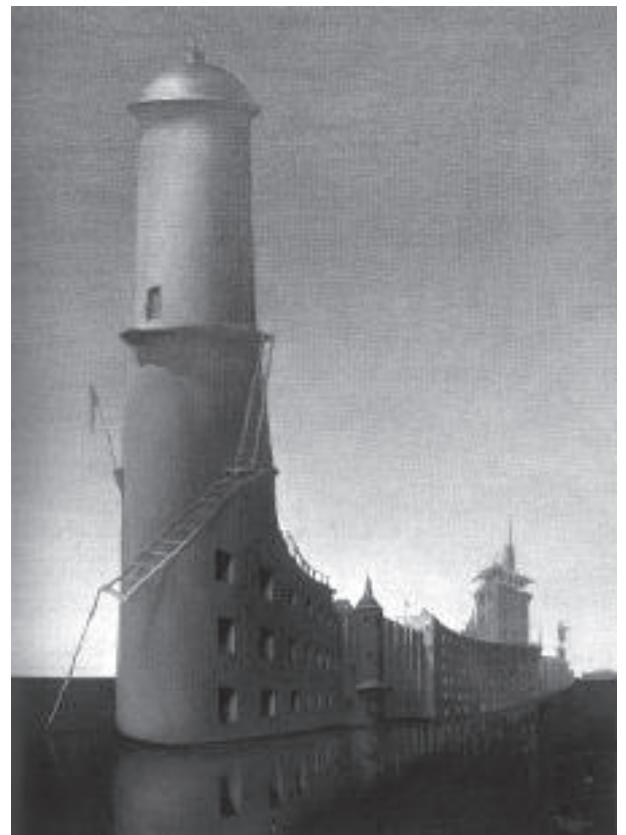
Pabaigai atkreiptinas dėmesys, kad siurrealistinė kryptį bandančioje atskleisti parodoje yra ir ekspressionistinės raiškos darbų. Beje, ne tiek ir mažai, ir, matyt, neatsitiktinai ten patekusių. (Nejau turėtume manyti, kad košmarai privalo būti siurrealūs, bet negali būti ekspresivūs?) Labai išpūdingas Mykolo Šalkausko nutapytas režisieriaus Jono Vaitkaus portretas. Įdomūs M. Skudučio, H. Natalevičiaus, R. Filistovičiaus paveikslai.

Kai ką gal nustebins dabar visiškai kitaip dirbančio Giedriaus Jonaičio ankstyvieji estampai, pasak menotyrininkės, tiesiog persmelkti katastrofos nuojaudos: jo ciklas „Beprotiškas amžius“ atspindi mus įsukantį informacijos srautą.

Paroda veiks iki balandžio 20 d.

Mindaugas SKUDUTIS.
„Autoportretas“. 1988 m.

Jūratė MYKOLAITYTĖ. „Švyturys“. 1989 m.

Kanadoje „Stalo teatras“ sulaukė ir profesionalų, ir lietuvių išeivijos dėmesio

Prie teatro.

Kovo 7-10 d. Kanadoje, Kvebeko provincijos mieste Monrealyje, vyko VIII tarptautinis lėlių teatro festivalis „Trys Kasteljerų dienos“ („Les Trois Jours de Casteliers“ <http://festival.casteliers.ca>). Jame pirmą kartą vaidino ir trupė iš Lietuvos – „Stalo teatras“. Vilniečiai šešis kartus atliko muzikinį etnologinių veiksmų „Gandro dovana“ (režisierai Algirdas Mikutis ir Saulė Segutytė). Viešnagės įspūdžiais dalijosi režisierė, dailininkė ir aktorė S.

Degutytė: „Festivalio spektakliai vaidinti teatre (suaugusiems) ir mokykloje (jaunai auditorijai). Didelė mokyklos erdvė buvo atskirta užuolaidomis, amfiteatro principu įrengtos kelios scenos. Mes vaidinome mokyklos renginių salėje, kur telpa apie 150 žiūrovų. Kovo 8-osios vakarą per mūsų spektaklį buvo pilnutėlė salė. Publika juokėsi, suaugusieji aktyviai reagavo į šeimininkus spektaklio veikėjų santykius ir jų sprendimo būdus... Vaidinome

ir kitoje gimnazijoje – tokią kokybiškai įrengtą sceną ne kiekvienas mūsų teatras turi; įvairių rasių vaikai labai susikaupę žiūrėjo vaidinimą, juos užburti padėjo ir Snieguolės Dikčiūtės muzika, kurią įvairiais instrumentais atliko Valdas Narkevičius. Kanadoje vaidinau kartu su Sauliumi Čėpla – jam tai buvo iššūkis, nes Lietuvoje jis tik vieną kartą pasirodė šiame spektaklyje.

Festivalio rengėjai mūsų „Gandro dovaną“ pri-skyrė žiūrovams nuo 10 metų, nors jis tinkamas žiūrėti ir mažesniems. Po spektaklių aktoriai nebėga į užkulisius, kaip pas mus įprasta, o išeina bendrauti su publika. Mūsų spektaklis turbūt vienintelis festivalyje rėmėsi autentiškais daiktais. Staliaus darbastaliui, kurį naudojame, daugiau kaip 100 metų. Ant varstoto kojų užrašyta data – 1884 m. Už bagažą oro uostuose teko mokėti pildomai 1 000 litų.

Ne visus spektaklius spėjome pamatyti. Kai kuriie vaidinimai kėlė rimtas nedarbo išskirtų šeimų, karo ar vaiko netekusios jaunos mamos temas; būta bandymų sieti lėlių teatrą ir cirko akrobatiką, lėlių teatrą ir performansą.

Isiminė Shonas Reppe (Didžioji Britanija) monospektaklis „Bulvei reikia vonios“. Aktorė atvyko į festivalį su visa šeima: dvimi dukrelėmis (jas prizūrėjo artistės mama), seserimi (administratoretė) ir vyru (tvarko šviesas ir garsą). Komiškas spektaklis pasakojo apie moterį ir jos namuose gyvenančias daržoves. Visi ruošesi puotai, tik viena susirauskusi bulvė aikštijosi ir nenorėjo praučtis... Spektaklyje naudoti miniatiūriniai daržovių muliázai, sukurtas kiekvienos jų „charakteris“.

Dailininkė Emilie Racine (Kanada) parodė vizialiai išraiškingą mistišką monospektaklį „Dejcousu(es)“, kuriame, pasitelkus kaukę ir šešelius, Moteris-Varnas sklandė baimingų sapnų pasaulyje.

Po spektaklio.

18 Įspūdžiai

Kanadoje „Stalo teatras“ sulaukė ir profesionalų, ir lietuvių išeivijos dėmesio

„Stalo teatras“ ir garbės konsulas Kanadoje Arūnas Staškevičius su žmona Silvija.

Atkelta iš 17 p.

Jean-Louis Ouvrard (Prancūzija) žaidė su čia pat scenoje pripučiamais įvairių spalvų polietileno maišeliais. Istorijos nebuvo, finale aktorius tuos maišelius susprudino... Bet po reginio jis labai rimtai ir išraiškingai nusilenkė – juokavome, kad reikia mokyties...

Rankų teatro principių nuolat kuriantis Felixas Boisvertas (Kanada) parodė poetišką, užburiančią muzikinę reginį „Žemės koncertas“. Aktoriaus rankos padengtos fluorescenciniais dažais, stale turbūt įrengti jutikliai, kuriuos paspaudus keičiasi jo paviršiaus vaizdas. Naudojamos ir projekcijos. Žiūri spektaklį ir suki galvą, kaip čia viskas padaryta...

Po Lietuvos lėlininkams pažstamo Dudos Paivos (Olandija) spektaklio „Išpera!“ kalbėjau su artistu, išbandžiau jo nuostabias, minkštias ir plastiškas lėles. Gudriai sumanyta: artistui tereikia vežtis lėles, o „šiukslynas“, kuriame vyksta spektaklio veiksmas, sukuriamas nuvykus į vietą. Lėlių animavimas, personažo šokis su lėle – meistriški. Festivalio programe tai turbūt vienės stipriausių matytų spektaklių, tik gal dramaturgijos pozicijui neatrastas finalas.

Festivalio šeimininkai renginiuose bendravo prancūziškai, vienas kitas, kalbėjės angliskai, jautėsi ne visai jaukiai. Mums buvo naujiena vadinamoji „trumpa forma“: prieš kiekvieną spektaklį gretimoje erdvėje vykdavo 15-20 min. trukmės kitų trupių artistų pasirodymai (būsimu spektaklio idėjos pristatymas, jaunų artistų paraškos). Renginius stebėjo nemažai festivalių rengėjų, vadybininkų iš Prancūzijos, Vokietijos, Danijos, Norvegijos, Čekijos, Suomijos, Lenkijos, Kinijos, Argentinos, JAV, todėl buvo pasiūlyta tokia „žvalgybinė“ komunikacijos forma. Paskaitą lėlininkams skaitė ir Lietuvoje ne kartą viešėjęs teatrologas Marekas Waszkelis iš Lenkijos (dėkojo mums už spektaklį). Kanados artistai į festivalius važiuoja už honorarus, jiems neiprasta, kad dauguma festivalių posovietinėse šalyse jų neišgali mokėti. Mūsų gaстроles Kanadoje net dvejus metus koordinavo administratorė Juta Pranulytė. Festivalyje užmezgėme ryšius su Šarlevilyje (Charleville-Mezieres) veikiančiu Tarptautiniu lėlių teatro institutu – spektaklio „Gandro dovana“ vaizdinę medžiagą analizuos studentai.

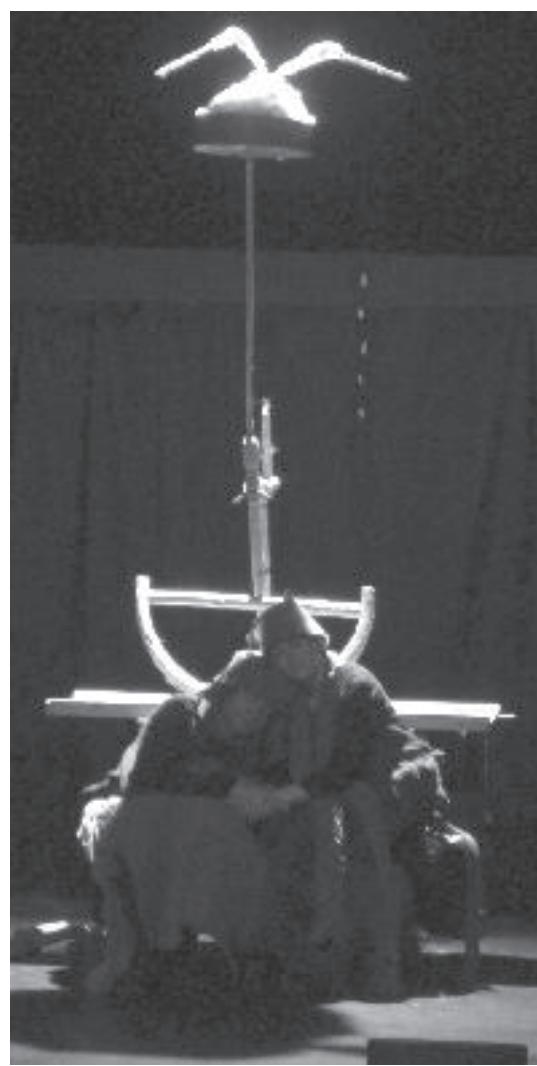
Kai prieš išskrendant iš Toronto į Lenkiją viena žurnalistė paklausė, kas labiausiai įsiminė kelionėje, atsakiau: žmonės, su kuriais susitikome viešnagės metu. Toronte, į kurį pirmiausia atskridome, patekome į pranciškonų Priskėlimo parapijos brolių glėbį. T. Jonas Šileika OFM; Jonas ir T. Kazimieras Aurelijus Kasparavičius OFM visur mus vežiojo, padėjo transportuoti rekvizitą. Paaiškėjo, kad brolis Aurelijus, kaip ir aš, kilęs iš Alytaus, abu mokémės Kaune. Toronte mus globojo senoji lietuvių išeivių karta. Jie puikiai kalba lietuviškai (mūsų, vilniečių, kalba užtersta svetimybėmis). Senie-

ji atvykėliai nerimauja dėl naujų atvykėlių pozūrio į lietuvių kalbą, nes šie su vaikais bendrauja angliskai... Jonas, kurio namuose gyvenome, pasakojo, kaip karas metais jo tėveliai su vežimais dardėjo iš Lietuvos per Lenkiją į Vokietiją. Jonas gimė jau Kanadoje, bet lietuviškai kalba puikiai.

Toronte veikia dvi lietuvių parapijos: Anapilio ir Priskėlimo. Anapilio parapijoje aplankėme Šv. Jono lietuvių kapines. Visur jaučiamas stipri lietuviškumo dvasia, organizuojami kultūros, sporto, sielovados renginiai. Tačiau klaušinėjo mus apie Lietuvos aktualijas, stebėjosi, kad mūsų televizijoje vartojama tiek svetimybų. Pavyzdžiu, vienoje laidoje apie gėles nebūta net žodžio „gėlynas“ – tik „floristika“...

Toronto pranciškonų Priskėlimo parapijos namuose vaidinome mūsų laiku 3 val. nakties. Nežinojome, kiek bus žiūrovų – prieš tai vyko tarp išeivių populiarū Kaziuko mugė, sutraukusi daug lietuvių ir iš aplinkinių miestų. Bet žiūrovų susirinko nemažai, daugiau suaugusiuojų. Kanadoje nėra gandrų, nors vaikai legendą, kad šie atneša mažylius, žino. Susijaudinau, kai spektaklio pabaigoje vaidinau su gandrų lėlėmis: lietuvių vaikai nemažai nacionalinio Lietuvos paukščio – baltųjų gandrų! Prieš spektaklį mažiesiems žiūrovams papasakoju, kad kurdamis vaidinimą rėmėmės gyvybės medžio modeliu, suvokimui apie požeminį ir antžeminį pasaulį. Viena mergaitė į klausimus, kas gyvena po medžio šaknimis ir medžio viršūnėje, atsakinėjo vienodai: „Voverytė!“ Stebino gamtos skirtumai: Kanadoje nėra gegučių, strazdų, gandrų...

Monrealyje taip pat susitikome su lietuvis. Šv. Kazimiero parapijoje išvakarėse iškilmingai minėta Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo diena. Atėjo daug garbingo amžiaus lietuvių, bet vaikučių, deja, mažai... Festivalio rengėjai prašė nevaidinti papildomo spektaklio Monrealyje, todėl parodėme tik finalą – gandrų šokį, surengėme kūrybines dirbtuvės, mokėme pasigaminti gandruko lélé iš vilnos, kūrėme kartu su žiūrovais ir išrašėme garsų improvizaciją „Gyvybės medis“. Gandrükus gamino visi: vaikai, mamos, močiutės. Monrealyje mus globojo Lietuvos garbės konsulas Kanadoje Arūnas Staškevičius su žmona Silvija. Ji žiūrėjo visus mūsų spektaklius festivalyje, talino kaip vertėja iš prancūzų kalbos.“

Užrašė Ridas VISKAUSKAS

MODERNI KINO KLASIKA

Gediminas JANKAUSKAS

„Mes turime popiežių“

Visai neseniai viso krikščioniškojo pasaulio dėmesys buvo sutelktas į Vatikāną, o reportažuose iš Katalikų Bažnyčios sostinės TV kameros dažnai nukrypavavo į Siksto koplyčios kaminą, iš kurio jau antroji kardinolų konklavos vakarą parūkė balti dūmai urbi et orbi paskelbė ženklą, kad naujas popiežius išrinktas. Vėliau pagal daug šimtmečių susiklosčiusi kanoną iš Vatikano rūmų balkono nuskambėjo ritulinė lotyniška frazė „Habemus Papam“ – „Mes turime popiežių“.

Taip garsus italių kino režisierius Nanni Moretti pavadinė ir savo kol kas naujausią filmą, kuris prieš dvejus metus buvo pristatytas Kanų kino festivalyje, o vėliau epizodiškai rodytas ir Lietuvoje. Aktualių žinių iš Vatikano fone šis kūrinys įgauna naujų savybių, kurias net galima vadinti pranašiškomis režisieriaus įžvalgomis.

Poetas ir humanistas

Režisierius N. Moretti reputaciją kino pasaulyje, ko gero, tiksliausiai galime apibrežti dviem žodžiais – poetas ir humanistas. Dar šio menininko kūrybos analitikai pabrėžia jo pasaulėžiurą gerai charakteriuojančius bruožus: lengvą ironiją (dėl šios savybės N. Moretti dažnai vadinamas itališku Woody Allenu), norą išreikšti asmeninį santykį su aplinkiniu pasauliu (dažniausiai jis pats vaidina pagrindinį herojų – tą patį charakterį skirtingomis aplinkybėmis), donkichtotiskas pastangas anarchiškam mūsų laikui chaosui priešpriešinti amžinas pasaulio tvarkos vertėbes ir nostalgiją tų laikų, kai žmonių tikėjimas neapsiribojo tikėjimu vien banko kortelės galia.

Pastabi akis N. Moretti filmuose visuomet užfiksuoja tą pačią neskubią pasakojimo manierą, iðėmų statiskos kameros žvilgsnių ið svarbias detales ir tai, kad žmonės patys daug kalba, bet dažniausiai nenori girdeti kitų. Filme „Mišios baigtos“ (1985 m.) ši specifinė režisieriaus bruožą puikiai iliustruoja balsas autoatsakiklyje „Aš esu namuose, bet su niekuo nenori bendrauti“, o kulinę doną Džiulijų vaidinančius N. Moretti nebijo pasirodyti esąs senamadiškas romantikas, moralistas ir maksimalistas, kuris nuoširdžiai trokšta keisti pasaulį.

Gyvena tarsi akvariume

Troškimas keisti pasaulį pastebėtas ir ankstyvuose N. Moretti filmuose. Kitaip ir būti negalėjo. Juk jis atėjo į kiną tada, kai ore dar sklandė maištingais 1968 m. pagimdytų idėjų dvasias, kurią režisieriu geriausiai iðkūnijo trys dalykai: rokas, revoliucija ir futbolas (kamuolių sporto aikštéléje kartu su pauaugliais spardo net sutanę pabrūkės kunigas donas Džiulijus).

N. Moretti bendraamžiai italių kino režisieriai, kuriuos kritikai pavadinė neurotikų kartos atstovais (Giuseppe Tornatore, Gianni Amelio, Pupi Avati ir kt.), pirmuoju filmu kūrė tada, kai revoliucinę romantiką ēmė keisti žiaurios septintojo dešimtmecio

Nanni Moretti.

realijos: mafijos siautėjimas, „raudonųjų brigadų“ teroro aktai, ryški politinė konfrontacija. Tokiame kontekste ieškoti individualių kūrybos bruožų buvo nelengva. Bet būtent N. Moretti labiau už kolegas pavysko išplėtoti kūrybinį nuoseklumą („Mano filmų herojai gyvena tarsi akvariume“). Keitėsi tik jo politiniai įsitikinimai ir santykis su religija, bet tai menininkams ne tokia jau didelė nuodėmė.

Anarchistines pirmujų N. Moretti filmų nuotaikas mainė simpatijos kairiajai politinei ideologijai ir iki šiol neišsenkanti neapykanta Silvio Berlusconiui (jų režisierius išliejo filme „Kaimanas“). O religinė pasaulėžiura svyravo nuo jaunatviško tikėjimo, kad moderniam pasauliui būtina religinių dogmų revizija („Mišios baigtos“) iki nusivylimo Katalikų Bažnyčios hierarchijos institucija. Bet ne todėl, kad ją pastaruoju metu krėtė skandalai ir sensacingi demaskavimai. N. Moretti kritinės strėlės nukreiptos visai į kitą taikinį.

„Atitolink šią taurę“

Filmą „Habemus Papam“ pradeda atsisveikinimo su mirusiu popiežiumi vaizdai. Toliau – groteskiška istorija apie tai, kaip garbingiemis rinkikams po kelių posėdžių nepavyksta surasti visiems tinkamo favorito ir Romos popiežiumi tampa... prancūzas Melvilis (aktorius Michelis Piccoli), šokiruotas tokios likimo dovanos ir bijantis pasirodyti jį pasveikinti susirinkusių tikinčiųjų miniai.

Panašu, kad ši visai neįtiketinai atrodanti situacija ne iš piršto laužta. Pasibaigus priešpaskutinei konklavai, kuri popiežiumi išrinko Benediktą XVI, italių

„Turime popiežių“: Bažnyčios vadovui prireikė psichoanalitiko paslaugų.

laikraščiai ironizavo, jog svarbiausias Josepho Ratzingerio konkurentas Jorge Mario Bergoglio tada atrodė persigandęs ir neva net maldavęs kardinolų neišrinkti jo. Ši kazus N. Moretti ironiškai iliustruoja jau pirmo balsavimo scenoje, kai garbūs kardinolai užrakintoje Apaštalų rūmų salėje elgiasi kaip pamokų neišmokę moksleiviai, žvilgčiojantys į tai, ką rašo kaimynas, susigūžiantys nuo pirmininko žvilgsnio ir pusbalsiu kartojantys: „Viešpatie, tik ne mane!“

Nieko nuostabaus, kad Dieviškos Apvaizdos dėka šventuoju tėvų tapusį Melvilį ištinka panikos priepuolis, kai jis pagal tradiciją turi pasveikinti tikinčiuosius iš popiežiaus rezidencijos balkono. Vatikano patarejai ima skubiai suktis iš nestandardinės situacijos ir pagalbon pasikviečia... ateistą psichoanalitiką (jį suvaidino režisierius).

Konklavos procesas prasideda kaip farsas, kai dar neprasidejus balsavimui menėje užgėsta šviesa ir oraus susirinkimo dalyviai atsiduria labai komplikuotoje padėtyje – žvakių uždegti negalima, nes nuo jų kylančius suodžiai gali pakenkti Leonardo da Vinci freskoms, o ir elektriko pakvesti neįmanoma, nes rinkimų procedūra draudžia konklavos metu atrakinti duris.

N. Moretti vienu metu kelia daug problemų. Jis žvelgia į pompastiškų Vatikano šventinių ritualų iškilmes kaip į spalvingą teatro spektaklį, kuriame negali būti jokiios improvizacijos. Pakanka mažiausio neprotokolinio mažožio, ir si didinga misterija gali pavirsti linksmu balaganu.

Tragikomiškų paralelių tarp Vatikano pompastikos ir realaus gyvenimo padaugėja, kai persirengęs paprastais drabužiais naujasis popiežius pasprunka iš rezidencijos ir su didžiausia nuostaba mažame teatrėlyje žiūri spektaklį pagal A. Čechovo „Žuvėdrą“. Būtent čia sutrikęs popiežius išgirsta labai svarbius padrąsinančius žodžius: „Nešk savo kryžių ir tikék.“

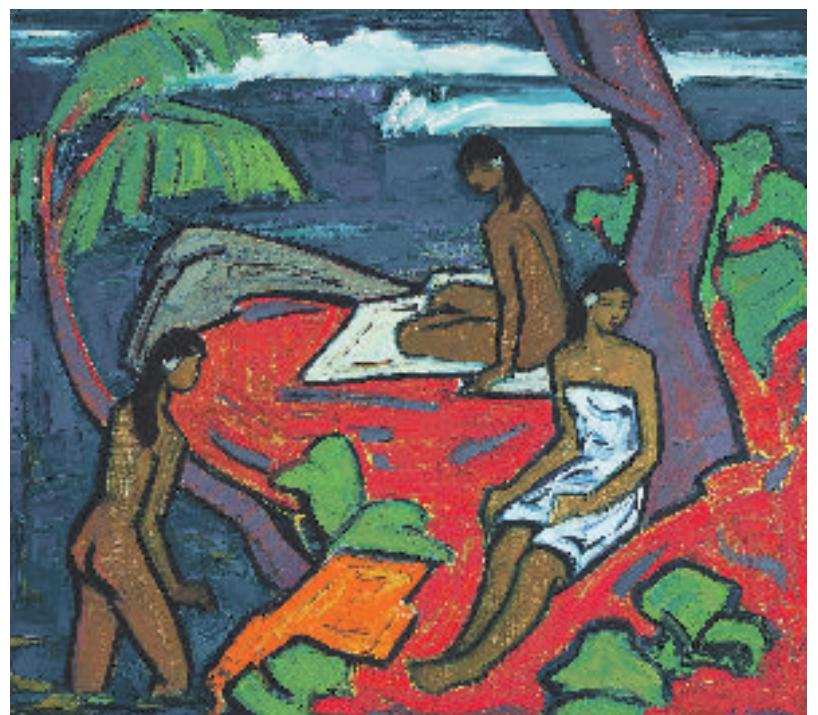
Iki ryškios satyros režisierius nepakyla ir neprikysta savo kolegų darbams, kuriuose Vatikane esančios reglamentai, subordinacija ir santykiai su pasauliečiais dvelkia absurdų teatru (kaip Marco Ferrerio „Audiencijoje“ ar Federico Fellinio „Romoje“). Užtai į pirmą planą iškeliamas asmeninės atsakomybės už didžiulę valdžią problema. Anot lenkų kritiko Tadeuszo Sobolewskio, „Naujo Šv. Tėvo drama yra Dievo apleisto žmogaus tragedija. Galų gale esmė ne Bažnyčioje ir tikėjime – N. Moretti įsitikinės, kad religija stovi vienoje gretėje su teatru, psichoanalize, televizija ar žurnalistika“. Tik vargu ar religija dabar žmonėms svarbesnė už kitus jos pakaitalus. Tai labai gerai išreikšta scenoje, kurioje tėsdamas išvykta į žemės kūrybą naujasis popiežius pustuštėje bažnyčioje (sic!) klauso pamokslo apie Dievo visagalybę, be kurios žmogus jaučiasi bejėgis lyg kūdikis.

P. S. Pirmieji naujo popiežiaus Pranciškaus darbai ir žodžiai teikia vilties, kad Katalikų Bažnyčios laukia gražios permanentos. Bet tai jau bus visai kita istorija.

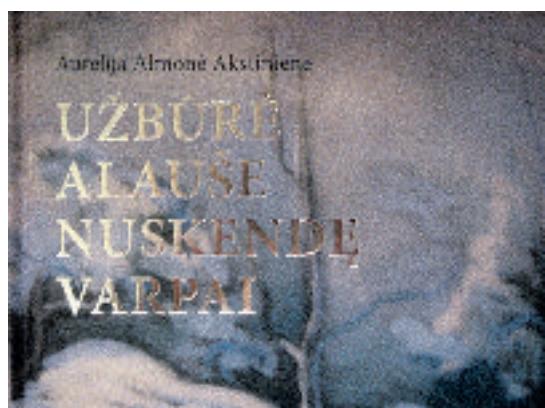
20 Galerija

Vaidilutė VOLSKYTĖ

Nuo Alaušo iki Ramiojo vandenyno

„Prie upės. Taičio saloje“. 1972 m.

2010 m. Vilniaus paveikslų galerijoje veikusi retrospektyvinė tapybos paroda „Tropikų šauksmas: Argentina – Bolivija – Taitis“ po daugelio metų Joną Rimšą (1905–1978) „parvedė“ namo. Lietuvos žiūrovai galėjo plačiai susipažinti su gyvenimo audrų blaškyto tautiečio kūryba. „El gran pintor lituano“ (Didis tapytojas lietuvis) – 1937 m. apie jį rašė Argentinoje; spalvų burtininku jį vadino Bolivijoje. O dailininko bičiulis kolekcininkas Juozas Tuominis 1971 m., taikliai pastebėjęs datų sutapimą, parašė: „Kai mirė Gauguinas, gimė Rimša.“

Ankstį jaunystėje J. Rimša paliko Lietuvą, kurioje nerado galimybų realizuoti savęs kaip menininko. O ir užjūriuose kelias į „El gran pintor lituano“ titulą buvo ilgas ir erškėtiotas. Žavėdamasis tropikų spalvomis, jis niekada nepamiršo giminės spalvų egzotikai ir nuolat pabrėždavo esąs lietuvis.

Šiomis dienomis Kaune veikia jubiliejinė J. Rimšos paroda. Šiandien jau galime suskaičiuoti, kiek turime jo paveikslų. Išsamiai dailininko kūrybą analizuoją menotyrininkai, rašytojai, žurnalistai. Pažymėčiau gražią poetės Marijos Macijauskiės impresiją „Tas ilgesys čia kaltas“ memuarų knygoje „Žingsnis po žingsnio“. Svinguose dailininko namuose Kalifor-

nijoje yra apsilankęs ne vienas tautietis – žurnalistas ar kolekcininkas.

Kaip labai svarbu J. Rimšos jubiliejinių metų pamainėjimą išskirčiau Aurelijos Almonės Akstinienės knygą „Užburių Alauše nuskendę varpai“. Poligrafikai paveiki, gausiai iliustruota knyga-albumas intriguoja jau virseliu: ramus, nebūdingas J. Rimšai lietuviškos žemos peizažas, ne iš karto į akis krintantis dailininko parašas komputuje. Apie ką rašoma? Intriga gal ir „naudinga“ autorei, o skaitytojui ar bibliografui būtina atsiversti leidinių. Jis skirta J. Rimšos atminimui.

Šios naujos žurnalistės knygos istorija sena. 1968 m. apsilankiusi Kalifornijoje ji susipažino su J. Rimša, jo kūrybine dirbtuve. A. Akstinienei viešint JAV jis nutape paveikslą „Džunglių simfonija“, kurį ji atvežė į Lietuvą.

Zurnalistės bloknote nugulė daugybė faktų, tiesioginių išpūdžių apie J. Rimšą, jis bendravo su dailininko artimaisiais. Grįžusi į Lietuvą A. Akstinienė keitėsi laiškais su dailininku ir jo bičiuliais.

1974 m. „Kultūros baruose“ išspausdino straipsnį

su iliustracijomis „Egzotika ir humanizmas“. Pažintis ir bendravimas su menininku buvo ryškusias daugelio žurnalistės kelionių išpūdis. Būtent J. Rimšos dėka ji pažino Argentinos, Boliviujos, Taičio žmones, jų bendražmogiškas problemas. Dailininkas tarsi suartina visus, gyvenančius po saule.

A. Akstinienės knygoje spausdinami J. Rimšos ir jo bičiulių laiškai, rašyti 1974–1978 m. Gavęs „Kultūros barus“ ir perskaityę straipsni, dailininkas prisipažino autorei: „Čia apie mane daug rašė, tačiau mano kūrybos taip giliai neatskleidė. Tai patvirtino daugelis mano draugų. Jūs iš prigimties poetė!“

Apie tapytojo džiaugsmą perskaicius „Kultūros barus“ laiške Aurelijai mintimis dalijasi J. Rimšos bičiulis Juozas Andrius. Ta pačia proga siunci laišką ir poetas Bernardas Brazdžionis: „Ką tik gavau „Kultūros barus“, kuriuose tuoju perskaiciau Jūsų iliustruotą rašinį apie dailininką Rimšą. Gerai ir graziai parašytas darbas, dailininkas labai džiaugsis.“

Paskutiniam laiškui A. Akstinienei, išsiustumame 1978 m. vasario 19 d., J. Rimša, jau sunkiai sirgdamas, rašo: „... Ak, kaip norisi vėl pradėti dirbt! Rašykit, mano brangioji drauge Aurelijai, juk apie tiek daug ką mes turime pasikalbėti (...) Atsisveikindamas iki kito karto linkiu Jums viso geriausio. Kai tik man sveikata leis, ir aš stengsiuosi Jums įdomesnius laiškus rašyti.

Linkėjimai mano Tėvynei! Sapnuose dar ir dabar man skamba Alaušo ežero varpai, mintyse braidžioju žydiociom Šventosios pakrančių pievom... Jūsų draugas Jonas.“

Tų pačių metų gegužę J. Rimšos penlenai jo prašymu buvo išbarstyti Ramajame vandenyne.

A. Akstinienės knygoje gabiai panaudoja dailininko laiškose ir pokalbiuose pateiktas biografijos ir kūrybos detales: kodėl menininką šaukė tropikai – Argentina, Bolivija, Taitis, koks buvo jo santykis su Paulu Gauguinu, kuo tapo dailininko mokiniai, ką vienu ar kitu metu jis dirbo. Autorė jautriai pasakoja apie sudėtingą asmenybės keliai į kūrybines aukštumas.

Taigi žurnalistų parašytų knygų lentyna papildė vertingas leidinys. O Aurelijai norėtusi pasakyti: įvykdytą išpareigojimą parašyti knygą apie bičiulį dailininką J. Rimšą gali laikyti viena didžiausiu gyvenimo dovanu.

„Užkariautojai“. Iki 1951 m.

„Nemunas“ rekomenduoja

Gediminas JANKAUSKAS

Kitokio kino klube – „Dorianas Grėjus“

Antradienį, balandžio 9 d., Kitokio kino klube žiūrėsime filmą „Dorianas Grėjus“, sukurtą pagal garsaus literatūros esteto Oscaro Wilde'o romaną. 1890 m. Anglioje pasirodžiusi knyga „Dorianas Grėjus portretas“ iš karto buvo pavadinta amoraliu kūriniu. Vėlesniuose šio skandalingo romano leidimuose autorius jau pratarmėje pažėrė daug aforizmais tapusių minčių, kurių viena skambėjo kaip atsakas piktoms kritikams: „Nėra moralų ar nemoralų knygų. Knygos būna gerai arba blogai parašytos. Ir viskas.“

Literatūrologai seniai pastebėjo, kad dekadanso poetu praminto O. Wilde'o prozoje savotiškai

pinasi trys literatūriniai žanrai – lyrinė pasaka su didaktikos elementais, ironijos persmelkta aštraus siužeto novelė ir intelektualus romanas. Visi trys esminiai elementai sudaro ir istorijos apie Dorianą Grėjų tvirtą pagrindą, kurį filmo autorai dar papildė erotinėmis scenomis ir siaubo trilerių vaizdais.

Tikriausiai nėra pasaulyje žmogaus, kuris nesvajotų gyventi amžinai ir visada būti jaunas. O. Wilde'as, savo kūryboje ypač daug dėmesio skyrės grožiui, taip pat pasiskė šiuo klausimu, kartu priverčiai skaitytojus susimąstyti: kas yra amžinas grožis – neįtikėtina likimo dovana ar prakeiksmas? Šią

dilemą išgyveno jaunas, naivus ir gražus jaunuolis Dorianas Grėjus, atsi kraustęs į Viktorijos laiką Londoną ir apsigyvenęs ką tik paveldėtame name. Trokšdamas tapti elitinės aukštumėnės nariu vakinės lengvabūdiškai pakliūva patvirkusio lordo Henrio Votonos įtakon. Patrauklasis Dorianas greitai tampa tikra Londono bohemos pažiba, tačiau už neįtikėtiną sékmę, kaip ir reikėjo tikėtis, jam tenka sumokėti brangią kainą. Kiekvienas nedoras Dorianas Grėjus poelgis gadina dailininko Bezilo Holvardo nutapytą nuostabų portretą, kol jis parvista šlykščiu visų ydų iškūnijimui.

Savaitgalis prie televizoriaus

Menininkams verta išstrūkti iš įprastų stereotipų pasaulio

Įdomią metamorfozę pastaraisiais metais patyrė vienas garsiausiai amerikiečių kino kūrėjų Woody' Allenas. Istrūkės iš savo mylimo Manhatano „geto“ ir išvykės į Europą intelektualus tragikomikas vėl atgavo buvusią profesinę formą. Apie tai liudija kad ir Didžiojoje Britanijoje sukurtas „Lemiamas taškas“ (ketvirtadienis, 22.30 val., BTV), kurio siužete aiskiai girdimi Theodore'o Dreiserio „Amerikoniškosios tragedijos“ garsai. Kažkada vilčių teikės tenisininkas Krisas Viltonas (aktorius Jonathanas Rhysas Meyersas) dabar pragyvenimui užsidirba treniruodamas turtuolius privačiame klube. Čia jis susipažista su kilmingos šeimos atžala Tomu Hiujitu, o kiek vėliau ir su jo seserimi Chloja. Užsimetzga audringas romanė. Tačiau netrukus Tomo ir Chlojos santykius sudrumscia Tomo draugė Nola Rais (aktoriė Scarlett Johansson).

Tolimosis Kinijos stebukladariai vis dar stebina kinematografinį pasaulį gražiaus tarsi mandalos filmais, kuriuos žūrint akys raibsta nuo tobulų vaizdo kompozicijų, nuostabios spalvų harmonijos ir gilių paprastų siužetų potekstės. Anksčiau šių komponentų dermę tokį filmų kūrėjams pavykdavo pasiekti be jokių kompiuterinių efektų. Bet dabar jie vis dažniau braunasi į svetimą teritoriją ir neretai gerokai gadina natūralų kinų alchemijos žavesį.

Nuostabiu vizualiniu grožiu (kaip ir dominuojanti dauguma Kinijoje kuriamu istorinės tematikos filmų) keri ir „Auksinės gėlės prakeiksmas“ (penktadienis, 0.05 val., TV3). Režisierius Zhanas Yimou ryžosi suderinti efektingus Wuxia stiliums Rytų kovos menus su Williamo Shakespeare'o lygio melodramos peripetijomis. 926 m. Kinijos imperatoriaus rūmuose bresta perversmas. Taika tarp valdovo, jo žmonos ir trijų sūnų neįmanoma, nes užvaldytieji valdžios troškimo jau brandina planus, kaip atskiratyti galingų gimi-

naičių. Šlovės ir galios link vedantį kelią ženkli na laikinos karinės sajungos bei išdavystės.

Naują požiūri į savo šalies istoriją bando rasti JAV režisierius Jonas Turteltaubas. Nuotykių filme „Kodas L.O.B.I.A.I.: Paslapčių knyga“ (šeštadienis, 21.00 val., TV3) jau pažįstamas mokslineikas ir senovės paslapčių tyrimėtojas Benas Francklinas Geitsas (jį vėl vaidina Nicolas Cage'as) pasiryžęs atskleisti paslaptis, gaubiančias JAV prezidento Abrahamo Lincolno nužudymą. Visi žino, kad vergij Amerikoje panaikięs JAV vadovas buvo nušautas teatre spektaklio metu, kai pasinaudojęs asmens sargybinių aplaidumu A. Linkolnų prezidentinėje ložėje nužudė aktorius Johnas W. Boothas. Tikriji šio nusikaltimo motyvai iki šiol buvo nežinomi, o visos versijos – labai miglotos. Sužinoti tikrą tiesą buvo neįmanoma dar ir todėl, kad paslaptis galėjusiam atskleisti prezidento žudiko dienoraštyje neva trūksta kelių išplėštų puslapių.

I paslapčių kupiną pasaulį pateks ir tie, kurie žiūrės filmą „Rekrutas“ (šeštadienis, 21.00 val., BTV). Alo Pacino herojus Volteris Burkas vadovauja specialiam CŽV padalinui „Ferma“ ir stengiasi atrinkti verbavimui gabiausius įvairių sričių specialistus. Daugeliui jų netolimoje ateityje bus lemta tapti tikrais agentais ir vykdyti sudėtingas užduotis. Jaunasis kompiuterių specialistas Džeimsas Kleitonas (aktorius Colinas Farrelas) Volteriu iš karto patiko. Tikriausiai todėl, kad jis visai nesistengia daryti karjeros ir negudrauja kaip kiti. Greitai vaikinas gauna pirmą užduotį – jis turi išaiškinti galimą išdaviką, dirbančią CŽV ir ketinantį įsibrauti į kompiuterinę sistemą, kurioje saugoma itin svarbi informacija. Tačiau, atrodo, Džeimsui kur kas labiau rūpi išsiaiškinti prieš daugiau nei dešimt metų dingusio bežinių tévo mirties aplinkybes.

Detektivų skaitytojai turėtų būti neblogai susipažinę su Williamo Irisho knygomis ir kur kas

prasčiau orientuotis Cornellio Woolricho kūryboje, nors tai yra vienas ir tas pats asmuo. Pagal jo aypskak „Valsas tamsoje“ sukurtoje „Pirmojoje nuodėmėje“ (šeštadienis, 23.10 val., TV3) turtinges verslininkas Luis Antonio Vargas bando surasti gyvenimo drauge per skelbimą laikraštyje. Netrukus laišku atsiliepia jauna amerikietė ir mai-nais už vedybinį kontraktą atsiuncia savo nuotrauką. O kai jaunamartė atvyksta į Kubą (čia režisierius valia 1880-aisiais vyksta šis keistokas sandėris), Antonio Banderas išvysta visai ne kulklių merginą iš nuotraukos, o seksualią Angeliną Jolie. Tik neskubėkite vyrukui pavydėti...

Bus siurprizų ir romantinėje komedijoje „Prancūziška apgaulė“ (sekmadienis, 21.15 val., LRT). Kiekvienas naujas filmas su Audrey Tatou yra graži dovana šios prancūzų aktorės talento gerbėjams. Po garsiosios „Amelijos iš Monmarstro“ jai pritapo romantiskos svajoklės įvaizdis, ir filmų kūrėjai visai nenori jo keisti. Panaši ir naujoji aktorės herojė Emilė. Kartą mergina gauna aistringą anoniminį meilės laišką, ir jai galvą šauna gera mintis. Pakeitusi vardą mergina ji persiuncią motinai. Maža moteriška gudrybė suveikia – Medė vėl pražysta, o Emilė lengviau atspūcia matydama ją laimingą.

Aišku, anksčiau ar vėliau turės išaušti diena, kai apgaulė išaiškės. To neatsitiks tik vienu atveju – jeigu „slaptam gerbėjui“ neatsibos rašyti gražius meilės prisipažinimus.

Fantastinio trilerio „Svetimas kūnas“ (sekmedienis, 22.30 val., TV3) įvykiai rutuliojasi artimoje ateityje po to, kai JAV Aukščiausiasis teismas legalizuoją žmonių klonavimą. Dabar bet kuris žmogus gali turėti beveik tikslią savo paties kopiją, kurią galima valdyti nuotoliniu būdu. „Svetimo kūno“ istorija prasidesta nuo dvigubos žmogžudystės, o ją ištirti imasi FTB agentas Tomas Gryras (jį vaidina Bruce'as Willisas).

22 Kampus

5 d., ketvirtadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Antono Čechovo „Palata“. Vienos dalies spektaklis. Insenacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 60 Lt.

6 d., šeštadienį, 18 val. Rūtos salėje – Danielio Daniso „Akmenų pelenai“. Prisiminimų drama. Režisierius Agnus Jankevičius. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 30 Lt, moksleiviams ir studentams – 15 Lt.

7 d., sekmadienį, 15 val. Ilgojoje salėje – Inesos Paliulytės „Liūdnas dievas“. Liūdina istorija visai šeimai. Režisierė Inesa Paliulytė. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

10 d., trečiadienį, 18 val. Mažojoje scenoje – Mariuso von Mayenburgo „Bjaurusis“. Skalpelio pjūvis. Režisierius Vilius Malinauskas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 20 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

9 d., antradienį, 19 val. Dolores Kazragytė ir Eglė Mikulionytė spektaklyje Mario Fratti „Se-suo“. Režisierius Artūras Žukauskas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Kauno valstybinis lėlių teatras

6 d., šeštadienį, 12 val. Mažojoje salėje – „Žirafa su kojinėmis“. Spalvoti draugų nuotykiai džiunglėse. Nuo 5 m. Režisierė Gintarė Radvilavičiūtė. Bilieta kainos – 8, 10 Lt.

7 d., sekmadienį, 12 val. „Katės namai“. Muzikinė pasaka apie tikrą ir tariamą draugystę. Nuo 5 m. Režisierius Algimantas Stankevičius. Bilieta kainos – 8, 10, 12 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina *Bilietu pasaulis*.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

4 d., ketvirtadienį, 18 val. Eltono Džono, Timo Raiso „Aida“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Vytenis Pauliukaitis, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Adomas Jacobskis, kostiumų dailininkė Aleksandra Jacobskytė, choreografas Arikas Krupas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

6 d., šeštadienį, 18 val. Karlo Miliokerio „Studentas elgeta“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Andrey Bestchastny, dirigentas Virgilijus Visoc-

kis, dailininkė Kotryna Daujotaitė, choreografas Dainius Bervingis. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

7 d., sekmadienį, 12 val. Volfgango Amadejaus Mocarto „Mažoji burtų fleita“. Dviejų dalių muzikinė pasaka vaikams. Režisierius Andrzej Gała (Lenkija), dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkas Krzysztof Truss (Lenkija). Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilieta kainos – 7, 12, 18, 20, 50 Lt.

7 d., sekmadienį, 18 val. Johano Strauso „Vienos kraujas“. Trijų veiksmų operetė. Atnaujinimo režisierius Gediminas Maciulevičius, dirigentas Virgilijus Visockis, atnaujinimo dailininkė Marta Vosylė, choreografas Aleksandras Jankauskas. Spektaklio trukmė – 3.20 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

4 d., ketvirtadienį, 18 val. Bajano virtuozas Alexander Hrustevich (Ukraina). Bilieta kainos – 15, 20 Lt.

5 d., penktadienį, 18 val. Simfoninės muzikos vakaras. Kauno miesto simfoninis orkestras (vyr. dirigentas Imants Resnis). Solistas Lawrence Brownlee (tenoras, JAV). Dirigentas Konstantin Orbelian (Arménija). Programoje – G. Rossini operų ir operecių uvertūros ir arijos. Bilieta kainos – 20, 30, 40 Lt.

6 d., šeštadienį, 17 val. Mažojoje salėje – improvizacijų vakaras „69 susikaupimo minutės su kompozitoriumi Giedriumi Kuprevičium“. Bilieta kaina – 15 Lt.

7 d., sekmadienį, 14 val. Popietė visai šeimai – muzikinė pasaka „Dieviškoji garsų skrynia“. Kaiuno fortepijoninis trio: Lina Krėpštaitė (fortepijonas), Indrė Čepinskienė (smuikas), Asta Kristaponytė (violončelė). Pasaką seks aktorius Remigijus Endriukaitis. Libreto autorius, režisierius – Vidmantas Bartulis. Pasakoje skambės Vidmantas Bartulis, Rodiono Ščedrino, Aarono Coplando bei Paulo Schoenfeldo muzika. Bilieta kaina – 10 Lt.

XXII tarptautinis jaunųjų muzikų festivalis „Kaunas 2013“

10 d., trečiadienį, 18 val. pradedamasis koncertas – Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos simfoninis orkestras (meno vadovas ir dirigentas Martynas Staškus, dirigento asistentas Mantas Jauniškis). Solistai: Augustas Gocentas (violončelė, Lietuva), Silvija Čiuladytė (alta, Lietuva), Linda Šimanauskaitė (arpa, Lietuva), Ana Laura Sanchez Retana (fortepijonas, Costa Rica). Dirigentas Mantas Jauniškis. Bilieta kaina – 10 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II–VI 14–18 val., Tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

4 d., ketvirtadienį, 18 val. ispaniškas temperamentas koncerte „Pasadoblis mecosopranui ir gitari“. Dalyvaus: Rita Novikaitė – mecosopranas ir Sergejus Krinicius – gitara. Programoje: Pablo Luna, Francisco Tarrega, Francisco Asenjo Barbieri, Ernesto Lecuona, Manuel Maria Ponce, Isaac Albéniz, Ruperto Chapí, Alexander Vinitsky kūriniai. Bilieta kaina – 20 Lt, moksleiviams, studentams, seniorams, žmonėms su negalia ir turintiems „Daily Card“ nuolaidų kortelę – 15 Lt.

6 ir 7 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpu muzikos koncertai. Skambės olandų kompozitorių kūriniai. Kariljonu skambins Julius Vilnonis.

9 d., antradienį, 18 val. šilta, melodinga ir jau-

ki džiazo muzikos programa su gitaristu ir kompozitoriumi iš Kopenhagos Troels Frost, saksofonininku Remigijumi Rančiu bei vokaliste Indre Jurgelevičiute koncerte „Tykūs vakarotojai“. Bilieta kaina – 20 Lt, moksleiviams, studentams, seniorams, žmonėms su negalia ir turintiems „Daily Card“ nuolaidų kortelę – 15 Lt.

Bilieta galima išsigyti Kauno menininkų namų „Muzų svetainėje“ (I–IV 10–13 val., 14–17 val., V 10–13 val., 14–16 val. ir prieš renginį), o taip pat visose *Tiketa* kasose (aptarnavimo mokesčis iki 4 Lt).

RAŠYTOJŲ KLUBAS

9 d., antradienį, 17.30 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – renginys iš ciklo „Salvete, juvenes“. Vaivos Kuodytės pirmos knygos „Pakiš žvarelei“ pristatymas ir Mildos Kiaušaitės fotografių parodos „Odė žmogiškumui“ atidarymas. Vakare dalyvaus fotomenininkas Romualdas Rakauskas, poetas, literatūros kritikas Vainius Bakas, rašytojas Vidmantas Elmiskis, poetas, fotografas Ričardas Šileika. Renginį ves poetė, kritikė Ramunė Brundzaitytė.

11 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – rašytojo Kazio Almeno knygos „Lietingos dienos“ pristatymas. Kartu su autoriumi dalyvaus rašytojai Algimantas Bučys, Kazys Saja, žurnalistas Valdas Bartasevičius, leidyklos „Versus aureus“ redaktorė Onutė Gudžiūnienė. Vakarą ves žurnalistas Ernestas Parulskis.

Iki balandžio 8 d. Rašytojų klube veikia dailininkės Nijolės Dirvianskytės tapybos paroda.

Smulkesnė informacija tel. (85) 2629627, (85) 2617727, el. paštas: rasytojuklubas@ava.lt.

5 d., penktadienį, 17 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Pavėikslų galerijoje (K. Donelaičio g. 16, Kaunas) – parodos „Zenonas Varanauskas – Kauno mokyklos maestro“ atidarymas.

Paroda veiks iki gegužės 5 d.

4 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakšto g. 18) – tapybos mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Prie molberto“: sakralinė tema tapyboje. Veda dailininkas Gvidas Latakas.

5 d., penktadienį, 15 val. KTKC – kinų karpių meistrės, nematerialaus paveldo konkursų nugalėtojai Yang Zhihong (Jang Džichong) karpių parodos atidarymas. Autorė pristatys Kinijos karpių meno senąją tradiciją, unikalą šamanistinę kultūrą, rodys, kaip kuriami paveikslai. Dalyvaus parodos autorė Yang Zhihong, Vilniaus universiteto Konfucijaus instituto direktorė Wang Liying, dėstytoja Xing Yangbing, projektų vadovė Vilma Šniukštaitė. Iejimas nemokamas.

6 d., šeštadienį, 15 val. KTKC – paskaitų ciklas „Sveikata, jaunumas, grožė – Vydūno mokymai jaunimui ir suaugusiesiems“, Lektorius Aleksandras Žarskus. Susitikimas su menininkė Liina Opulskiene „Debesų laiškai ir spalvos“.

8 d., pirmadienį, 18 val. KTKC etninės veiklos studijoje (Kalniečių g. 180) – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Kūrybos džiaugsmui“: peizažo tapyba. Veda dailininkė Dalia Žiurkelienė.

9 d., antradienį, 18 val. KTKC – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Vakarojimai seklycioje“: tekstilės ir vilnos dirbiniai. Veda Daiva Vainauskienė.

10 d., trečiadienį, 12 val. J. Dobkevičiaus viadurinėje mokykloje (V. Čepinskio g. 7) – KTKC vaikų tautinių šokių ansamblis „Kalvelis“ Atvelykio koncertas. Meno vadovė Ilona Jakštytė.

10 d., trečiadienį, 18 val. KTKC – vakaras „Žemaitių žolė žalesnė“, skirtas Tarmių metams. Dalyvauja fotografas Romualdas Rakauskas, tapytojas Pranas Griūsys, bardas Vincas Bundza. Dailininkas ir poetas Gvidas Latakas pristatys savo knygą „Nekalendoriniai šventieji“. Iejimas nemokamas.

In memoriam

VALDAS GEDGAUDAS

(1962 06 11 – 2012 03 29)

Evgenijos LEVIN nuotrauka

Kovo dvidešimt devintosios ryta, eidamas penkiasdešimt pirmuosius metus, įveiktais sunkios ligos netikėtai mirė rašytojas, poetas, literatūros ir teatro kritikas, Lietuvos rašytojų ir teatro sąjungų narys Valdas Gedgaudas. Gimęs 1962 m. Klaipėdoje, 1981 m. jis baigė Stasio Šimkaus aukštėsniąją muzikos mokyklą, 1981–1986 m. studijavo kompoziciją Lietuvos konservatorijoje (dabar LMTA), trejetą metų mokytojavo Klaipėdos E. Balsio menų gimnazijoje. Vėliau išstojo į Vilniaus universitetą, kuriamo 1994 m. baigė lietuviistiką. Dirbo „Literatūros ir meno“, „Universitas Vilnensis“, „Lietuvos aido“ redakcijose, Kultūros ir meno institute, 1994–1995 m. dėstė VU. Nuo 1994 m. buvo Lietuvos radijo kultūros laidų redaktorius ir vedėjas, nuo 2003 m. – Lietuvos kultūros ministerijos profesionalaus meno skyriaus vyresnysis specialistas. Pirmuosius eileraščius paskelbė 1987 m. 1994 m. su bendraitoriais išleido nevienareikšmiškai kritikos sutiką, bet neabejotinu literatūriniu įvykiu pripažintą poezijos almanachą „Svetimi“. Tais pačiais metais išejo ir jo pirmoji poezijos knyga „Kapsulė“. Netrukus pasirodė rinkinys „Vakaras be žiburio“ (1998), o po ilgesnės rinkaukų – du nauji rinkiniai „Kario šešelis“ (2009) ir „Olando kepurė“ (2011). V. Gedgaudo kūryba išskirkia stojisku skeptiškumu, poetas lengvai preparuoja gajus socialinius stereotipus, parodo jų tuščiaviduriškumą, poezija nestokoja drąsių semantinių sandūrų, joje neretai siekiama griauti stereotipinę vertybų sistemą, atsisakyti tradicinės grožio estetikos ir sykiu kuriamas neiprastas pasaulėvaizdis, kurio centre – kenčiantis, bet kancią ironizuojantis žmogus. Kaip ryški, drąsi, nekonvencionali asmenybė, jautrus menininkas, labai garbingas, ypatingos kultūros žmogus V. Gedgaudas atsiskleidė ir savo kritikos darbuose, analizuodamas bei vertindamas ir literatūros, ir teatro meno reiškinius.

Lietuvos rašytojų sąjunga

7 d., sekmadienį, 12 val., 10 d., trečiadienį, 16 val. vaikų ir jaunimo teatre „Vilkolakis“ (Kovo 11-osios g. 108, Kaunas) – S. Ivanauskaitės „Princesė ir mėnulis“. Neišgalvota istorija Džeimso Terberio kūrinių motyvais. Informacija tel. 31 37 12; vilkolakis.lt, teatras@vilkolakis.lt.

4 d., ketvirtadienį, 18 val. Nacionalinėje dailės galerijoje (Konstitucijos pr. 22, Vilnius) – aštuто dešimtmiečio Lenkijos neoavangardinių filmų programos „Menininkai ir inžinieriai“ peržiūra. Renginyje dalyvaus filmų kūrėjas Tomaszas Sikorkis. Iėjimas nemokamas.

5 d., penktadienį, 17 val. Kauno dailės galerijoje „Aukso pjūvis“ (Verslo lyderių centras (BLC), K. Donelaičio g. 62) atidaroma Arvydo Poškos keramikos paroda „02P13[588889]“. Ji veiks iki ge gužes 9 d.

4 d., ketvirtadienį, 16 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus M. Žilinsko dailės galerijoje (Neprikalauomybės a. 12, Kaunas) – susitikimas su Francescos Galliani parodos „Atminties išlaisvinimas“ („A freedom state of mind“) kuratoriumi Enzo Fornaro. Paroda veiks iki balandžio 21 d.

KAZYS MOTUZA

(1928 09 28 – 2013 03 26)

Giliai liūdėdami atsisveikiname su Anapilin iškeliausiu choreografu, Mokytoju, respublikinių bei Kauno dainų ir šokių šventėjų baletmeisteriu, renginių režisieriumi K. Motuza.

K. Motuza gimė 1928 m. rugpjūčio 28 d. Kaune, čia baigė vidurinę mokyklą, 1949–1952 m. mokėsi Kūno kultūros instituto. Su šokiu K. Motuza susipažino 1948 m., kai pradėjo šokti Kauno profsąjungų kultūros rūmų šokių kolektyve „Suktinis“.

Vos išstojo iš Kauno kūno kultūros institutų ir jau „užkrėstas“ lietuvišku šokiu, jis subūrė studentų šokių kolektyvą, ir 1950 m. parengė visus dylika respublikinės Dainų šventės repertuarą šokių. Instituto šokėjai dalyvavo pirmoje pokario metų Dainų šventės Šokių dienoje.

1952 m. K. Motuza kviečiamas vadovauti Verslinės kooperacijos tarybos Kauno klubo šokių kolektyvui ir su juo dirbo iki organizacijos likvidavimo 1961 m. Nuo 1958-ųjų 35 metus K. Motuza buvo Žemės ūkio akademijos tautinių šokių ansamblis „Sėja“ meno vadovas, jo iškurtas tautinių šokių festivalis „Draugystės puokštė“ tarp Baltijos šalių žemės ūkio universitetų gyvuoja iki šiol.

Nuo 1952 m. iki 1956 m. jis dirbo Kauno tarptarponiuiose liaudies kūrybos namuose. Čia įgavo daug praktinio ir organizacinio darbo patirties, nes teko bendrauti su dešimties rajonų ir Kauno miesto šokių kolektyvų vadovais. K. Motuza važinėjo po rajonus, vedė seminarus šokių vadovams, praktiškai padėdavo kolektyvams. Tuo laikotarpiu tokia parama buvo labai reikalinga, nes choreografus rengiančių mokyklų nebuvu.

K. Motuza visą laiką gyveno šokiu, kasdien kauptė žinias, lankė respublikinius ir sąjunginius seminarus, praktinį darbas bei intensyvi saviruoša iškélé jį į geriausią respublikos liaudies choreografijos vadovų gretas.

Didelę savo gyvenimo dalį K. Motuza paskyrė Dainų šventės šokiams, sukūrė daugiau nei tris dešimtis šokių ir kompozicijų. Jo fantazijai aikštėje buvo pavaldūs šimtai, tūkstančiai šokėjų. Neatsitiktinai nuo 1955 m. jis skiriamas respublikinių dainų šventėjų baletmeisteriu arba vyriausiuoju baletmeisteriu, be K. Motuzos neapsieidavo nė viena Kauno dainų ir šokių šventė.

K. Motuza buvo ir daugelio Baltijos šalių studentų dainų ir šokių šventėjų „Gaudemus“ baletmeisteris Vilniuje, Rygoje, Taline. Už nuopelnus Lietuvos kultūrai 1955 m. jam buvo suteiktas LTSR nusipelnusio artisto garbės vardas, už šokius Dainų šventėms 1980 m. jam skirta LTSR kultūros ministerijos Choreografijos premija.

2009 m. K. Motuza apdovanotas Kauno miesto Santakos garbės ženklu, o 2012 m. – Kauno miesto burmistro Jono Vileišio medaliu. Iki paskutinės savo gyvenimo dienos K. Motuza liko ištikimas tautiniams šokiui – vadovavo Kauno kultūros centro vyresnio amžiaus žmonių liaudiškų šokių kolektyvui „Ainiai“.

Kauno miesto savivaldybės Viešųjų ryšių poskyrio informacija

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1000

Rankraščių nerecenzuojame ir negražiname.

Vyriausasis redaktorius

Viktoras Rudžianskas –

tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –
Gražina Viktorija Petrošienė

tel.: (8-37) 322266

Referentė – Aurina Venislovaitė –

tel. (8-37) 322244

Naujienų redaktoriai:

Audronė Meškauskaitė –

tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983

Andrius Jakučiūnas –

tel. (8-611) 98945,

el. paštas: jakuciunas@gmail.com

Maketuotojas – Juozas Pužauskas –

tel. (8-656) 38529

Buhalterė – Irena Kavaliauskienė –

tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Talkininkai:

Jurga Tumasonytė (publicistika)

Aldona Žemaitytė (publicistika)

Romualdas Rakauskas (fotografija)

Eugenija Žakienė (muzika)

Gediminas Jankauskas (kinas)

Gediminas Jankus (teatras)

Zenonas Baltrušis (fotografija)

Lina Navickaitė (kalba)

Rėmėjai:

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS RĒMIMO
FONDAS

KAUNO MIESTO
SAVIVALDYBĖ

SPAUDOS, RADIVO IR
TELEVIZIJOS RĒMIMO
FONDAS

„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 14730001002256121 — einamoji saskaita;
LT 09730001002230312 — biudžetinė saskaita;
LT 757300010034284035 — valiutinė saskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt
Prenumerata priimama
visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

Kaune riedės ridutis – velykelių margutis

*Versime saulei langelį,
prijauskimė savo darbelį,
dabinsimė Velykės vežimaitį,
pakinkytą šiaudine kumelaite!*

2013 m. balandžio 7 d. 13 val. Kauno tautinės kultūros centras prie Kauno pilies organizuoja vaikų Velykėles ir kviečia miesto bendruomenę tradiciškai užbaigti Velykų švenčių laikotarpi.

Tautodailininkai kartu su vaikais kurs didžiausią mieste Kauno vaikų rankų darbo Velykelių knygą. I ją suguls vaikų sukurti karpiniai, šiaudų, molio, lino dirbiniai, atspindintys tradicinius margučių raštus: saulės, ugnies, vandens, žemės, žalčio, paukščio, gyvybės medelio simbolius.

Aikštėlėje, prie Kanklininko skulptūros, vaikams ir jų téveliams Atvelykio linksmbybių tikrai netrūks – skambės dainos, suksis rateliai, vaikai žais, ridens, daus margučius, rungtyniaus, kieno kiaušinis tvirtesnis, margins kiaušinius milžinus. Tautodailininkė Jurgita Treinytė, prie savo sukurto šiaudinių žirgais kinkyto Velykės vežimaičio rodys džiovintų žolynų dirbinius.

Prie tradicinio Velykų medžio, kiaušynko, vaikus ir jų tévelius pasitiks Velykų bobutė, folkloro ansamblis „Sodyba“ linksmieji muzikantai ir dainininkai, vaikų folkloro ansambliai: „Ratilėlis“, „Sodailio“, „Dailingė“, studijos „Gyvasis folkloras“, „Linksmonių armonika“, tautinių šokių ansamblis „Kalvelis“.

Vaikučiai, téveliai, močiutės, seneliai, ateikime į vaikų Velykėles, į linksmą sekmadienio popietę!

Rengėjai: Kauno miesto savivaldybė, Kauno tautinės kultūros centras

Informacija: www.ktkc.lt